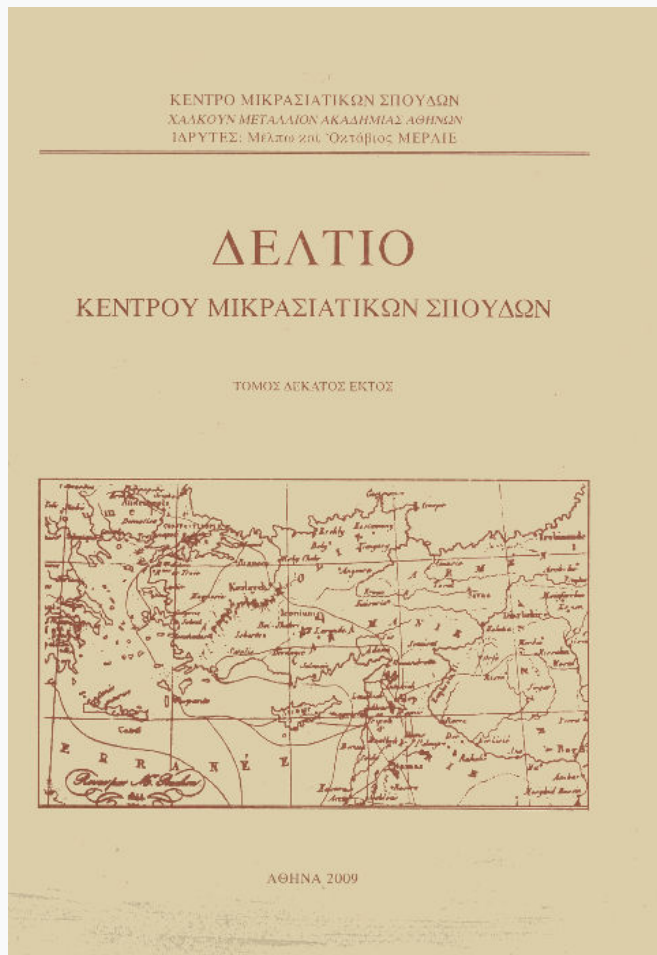

Δελτίο Κέντρου Μικρασιατικών Σπουδών

Τόμ. 16 (2009)

Εργογραφία Οδυσσέα Λαμψίδη 1935-2006

Αριάδνη Ραζή

doi: [10.12681/deltiokms.6](https://doi.org/10.12681/deltiokms.6)

Copyright © 2015, Δελτίο Κέντρου Μικρασιατικών Σπουδών

Άδεια χρήσης [Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).

Βιβλιογραφική αναφορά:

Ραζή Α. (2009). Εργογραφία Οδυσσέα Λαμψίδη 1935-2006. *Δελτίο Κέντρου Μικρασιατικών Σπουδών*, 16, 81-105.
<https://doi.org/10.12681/deltiokms.6>

ΕΡΓΟΓΡΑΦΙΑ ΟΔΥΣΣΕΑ ΛΑΜΨΙΔΗ 1935 - 2006*

Συντομογραφίες

ΑΕΚΔ ἹΑρχεῖον Ἑκκλησιαστικοῦ καὶ Κανονικοῦ Δικαίου

Αθ Ἀθηνᾶ

ΑΒ *Analecta Bollandiana*

ΑSt *Anatolian Studies*

ΑΠ ἹΑρχεῖον Πόντου

Βησσαρίωνος «εἰς Τραπεζοῦντα»: Ὁδ. Λαμπρίδης, «Ὁ “εἰς Τραπεζοῦντα” λόγος τοῦ Βησσαρίωνος» (κριτική ἔκδοσις), ΑΠ 39 (1984), σσ. 3-75

BK *Bedi Kartlisa. Revue de Kartvélogie* (Παρίσι)

BSt *Balkan Studies*

Βυζκ Βυζαντιακά

Βυζ Βυζαντινά

Byz *Byzantion*

BZ *Byzantinische Zeitschrift*

ΑΚΜ Ὁδ. Λαμπρίδης, *Δημοσιεύματα περὶ τὴν Χρονικὴν Σύνοψιν Κωνσταντίνου τοῦ Μανασσῆ* (Ἀθῆναι 1980)

---

* Ἡ ἐργογραφία τοῦ Ὁδυσσεᾶ Λαμπρίδη (8.4.1917-12.7.2006) ἀναπαράγει σχεδὸν ἐκείνην ποὺ δημοσιεύθηκε στὸ τεῦχος *Πανηγυρικοὶ Λόγοι*, ἀρ. 52 τῆς Φιλοσοφικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἰωαννίνων (Ἀναγόρευση τοῦ βυζαντινολόγου Ὁδυσσεᾶ Λαμπρίδη σὲ ἐπίτιμο διδάκτορα τῶν Τμημάτων Φιλολογίας καὶ Ἱστορίας-Ἀρχαιολογίας στίς 20 Μαΐου 1998), συμπληρωμένη μὲ ὅσες ἐργασίες πρόλαβε νὰ ὁλοκληρώσει ὁ Ὁδυσσεὺς Λαμπρίδης μέχρι τὸν θάνατό του. Κατ' ἐπιλογὴν τοῦ ἴδιου δὲν περιλαμβάνονται βραχύτερες ἐργασίες καὶ κείμενα χωρὶς ἄμεσο ἐρευνητικὸ χαρακτῆρα.

- ΔΚΜΣ Δελτίο Κέντρου Μικρασιατικών Σπουδών
ΔΠ Όδ. Λαμνίδης, Δημοσιεύματα περί τὸν Ἑλληνικὸν Πόντον καὶ τοὺς Ἑλληνας Ποντίους (Ἀθήναι 1982)
ΕΕΒΣ Ἑπετηρίς Ἑταιρείας Βυζαντινῶν Σπουδῶν
Ελλ Ἑλληνικά
Θεολ Θεολογία
ΙΕΕ Ἱστορία τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους
Janssens, *Trébizonde*: Émile Janssens, *Trébizonde en Colchide* (Bruxelles 1969)
JÖB *Jahrbuch der Österreichischen Byzantinistik*
Λαογρ Λαογραφία
ΛΣπ Λακωνικά Σπουδαί
Μητροπ. Χρύσανθος, «Ἐκκλησία»: Μητροπολίτης Χρύσανθος, «Ἡ Ἐκκλησία Τραπεζοῦντος», Ἀρχεῖον Πόντου 4-5 (1933)
ΝΑθ Νέον Ἀθήναιον
ΝΕστ Νέα Ἑστία
ΟΞεν Ὁ Ξενιτέας
Πλ Πλάτων
ΠΦ Ποντιακά Φύλλα
ΤΑθ Τὰ Ἀθηναῖκά
REB *Revue des Études Byzantines*
RSBS *Rivista di Studi Bizantini e Slavi*

Α. ΓΙΑ ΤΟΝ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΠΟΝΤΟ ΚΑΙ ΤΟΥΣ ΕΛΛΗΝΕΣ ΠΟΝΤΙΟΥΣ

Ι. Σὲ περιοδικὰ

- «Zu Bessarions Lobrede auf Trapezunt», *BZ* 35 (1935), σσ. 15-17 [ΔΠ 9-11].
«Sprachliches zu den Vazelonos-Urkunden», *BZ* 35 (1935), σσ. 18-19 [ΔΠ 15-16].
«Ποντικόκαστρον - Λεοντόκαστρον», *Ἑλλ* 8 (1935), σ. 353 [ΔΠ 25].
«Alexis II Empereur de Trébisonde (1297-1330) et l'Église de Rome», *BZ* 36 (1936), σσ. 327-329 [ΔΠ 19-21].
«Τζέργα», *ΠΦ* Α', τεῦχ. 10 (Δεκ. 1936), σ. 5 [ΔΠ 29].
«Περὶ τῆς Μεσαιωνικῆς γλώσσης τοῦ Πόντου», *ΠΦ* Α', τεῦχ. 11 (Ἰαν. 1937), σσ. 14-15 [ΔΠ 32-33].
«Κανίτου», *ΠΦ* Β', τεῦχ. 14 (Ἀπρ. 1937), σ. 58 [ΔΠ 36].
«Τοπογραφικά Τραπεζοῦντος. Ι. Αἰ παρὰ τῷ Julien Bordier πληροφορία»,

- ΠΦ Β', τευχ. 17-18 (Ίούλ.-Αύγ. 1937), σσ. 245-247· τευχ. 20 (Όκτ. 1937), σσ. 317-320.
- «Georges Chrysococcus, le médecin, et son œuvre», *BZ* 38 (1938), σσ. 312-22 [ΔΠ 38-48].
- «Πῶς ἠλώθη ἡ Τραπεζοῦς», *ΑΠ* 17 (1952), σσ. 15-54 [ΔΠ 51-90].
- «Γλωσσικά σχόλια εἰς μεσαιωνικά κείμενα τοῦ Πόντου», *ΑΠ* 17 (1952), σσ. 227-238 [ΔΠ 93-104].
- «Ὁ γάμος Δαβίδ τοῦ Μεγάλου Κομνηνοῦ κατὰ τὸ Χρονικὸν τοῦ Παναρέτου», *Αθ* 57 (1953), σσ. 365-368 [ΔΠ 107-110].
- «Ἅγιος Εὐγένιος ὁ Τραπεζοῦντιος. Ἀνέκδοτα κείμενα: Α. Τὸ μαρτύριον τοῦ ἁγίου Εὐγενίου ὑπὸ Ἰωάννου Ξιφιλίνου. Β. Κανὼν εἰς ἅγιον Εὐγένιον ὑπὸ Ἰωάννου τοῦ Εὐγενικοῦ. Γ. Ἀωννύμου κανὼν εἰς ἅγιον Εὐγένιον ἐξ Ἀθηναϊκῶν κωδίκων», *ΑΠ* 18 (1953), σσ. 129-201.
- «Ἡ ἄλωσις τῆς Τραπεζοῦντος ὑπὸ τῶν Τούρκων καὶ ὁ Βαρβερινὸς κώδιξ 111», *ΑΠ* 18 (1953), σσ. 297-305 [ΔΠ 113-121].
- «Ὁ βασιλεὺς τῆς Τραπεζοῦντος κατὰ τὸ Χρονικὸν Μιχαὴλ τοῦ Παναρέτου», *ΕΕΒΣ* 23 (1953), σσ. 567-576 [ΔΠ 125-134].
- «Ἀπάντησις εἰς κριτικὴν», *ΑΠ* 19 (1954), σσ. 20-36.
- «Τινὰ περὶ τοῦ ἔργου καὶ τῶν ἰδεῶν Μιχαὴλ τοῦ Παναρέτου», *ΑΠ* 19 (1954), σσ. 37-60 [ΔΠ 137-160].
- «Ὁ Πόντος κατὰ τὸν Ρωσοτουρκικὸν πόλεμον τοῦ 1828-1829», *ΑΠ* 19 (1954), σσ. 226-231 [ΔΠ 162-167].
- «Ἰωάννου Εὐγενικοῦ Ἐκφρασις Τραπεζοῦντος (Χρονολόγησις καὶ ἐκδοσις)», *ΑΠ* 20 (1955), σσ. 3-39 [ΔΠ 171-207].
- «Εὐτυμολογικά καὶ σημασιολογικά», *ΑΠ* 20 (1955), σσ. 144-149 [ΔΠ 210-215].
- «Datierung des *Ἐγκώμιον Τραπεζοῦντος* von Kardinal Bessarion», *BZ* 48 (1955), σσ. 291-292 [ΔΠ 217-218].
- «Συμβολὴ εἰς τὸν βίον τῶν Ἀθηναίων μοναχῶν ἰδρυτῶν τῆς μονῆς Σουμελά», *ΤΑθ*, τευχ. 2 (1956), σσ. 3-12.
- «Διορθωτικά εἰς τὸ Χρονικὸν Μιχαὴλ τοῦ Παναρέτου», *ΑΠ* 21 (1956), σσ. 3-25 [ΔΠ 221-243].
- «Κροτῶ - κρατῶ - κρατίζω ἐν τῷ Χρονικῷ Μιχαὴλ τοῦ Παναρέτου», *ΑΠ* 21 (1956) 226-230 [ΔΠ 246-250].
- «La tradition manuscrite de la Chronique de M. Panaréto et l'édition de S. Lampros», *Mélanges offerts à Octave et Melpo Merlier* III (1957), σσ. 93-97 [ΔΠ 253-257].
- «Ἰωάννου τοῦ Εὐγενικοῦ, Ὅποῖον χρὴ εἶναι τὸν πνευματικὸν πατέρα», *ΑΕΚΔ* 12 (1957), σσ. 190-193.

- «Ἡ Χρονικὴ Σύνοψις τοῦ Μανασσῆ καὶ ἐν “ἄσμα τοῦ Γαβρᾶ”», *ΑΠ* 22 (1958), σσ. 199-219 [*ΔΠ* 261-281].
- «Τὸ Ἀκριτικὸν ἔπος καὶ τὸ “ἄσμα τοῦ Γαβρᾶ”», *ΑΠ* 23 (1959), σσ. 33-38 [*ΔΠ* 285-290].
- «Σύμμεικτα εἰς τὸ Χρονικὸν Μιχαὴλ τοῦ Παναρέτου», *ΑΠ* 23 (1959), σσ. 39-54 [*ΔΠ* 293-308].
- «Un dialecte qui se meurt : Le dialecte grec du Pont-Euxin (Asie Mineure)», *Communications et Rapports du Premier Congrès International de Dialectologie générale, Louvain du 21 au 25 août, Bruxelles les 26 et 27 août 1960* (Louvain 1964), σσ. 182-186· *ΑΠ* 23 (1959), σσ. 199-205 [*ΔΠ* 311-317].
- «Ἀπόψεις ἐπὶ τοῦ κράτους τῶν Μεγάλων Κομνηνῶν», *ΑΠ* 24 (1961), σσ. 14-34 [*ΔΠ* 322-342].
- «Γεώργιος Χρυσοκόκης, ὁ ἱατρός», *ΑΠ* 24 (1961), σσ. 38-41 [*ΔΠ* 344-347].
- «Ἡ καταγραφὴ τῶν διαλεκτικῶν κειμένων τοῦ Πόντου», *ΑΠ* 24 (1961), σσ. 53-75 [*ΔΠ* 351-373].
- «Ἀνθίμος Α. Παπαδόπουλος (1878-1962) (βίος-δραῖσις-ἔργα)», *ΑΠ* 24 (1961), σσ. 291-417.
- «Τὸ Ἱστορικὸν Λεξικὸν τῆς Ποντικῆς Διαλέκτου», *ΑΠ* 24 (1961), σσ. 418-423.
- «Βιογραφικὰ τῶν ἀδελφῶν Διονυσίου, ἰδρυτοῦ τῆς ἐν Ἀγίῳ Ὁρεῖ μονῆς, καὶ Θεοδοσίου, μητροπολίτου Τραπεζοῦντος», *ΑΕΚΔ* 18 (1963) 101-24.
- «Βίος καὶ πολιτεία ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Καλυβίτου, λανθάνων εἰς ἑλληνικὸν παραμῦθιον τοῦ Πόντου», *ΑΕΚΔ* 19 (1964), σσ. 3-17.
- «Ἄ. Α. Παπαδόπουλος (βίος-ἔργα)», *ΑΠ* 26 (Δεσμός, ἀφιέρωμα εἰς Ἄ. Α. Παπαδόπουλον) (1964), σσ. 1-18.
- «Où en sommes-nous de l'histoire des Grands Comnènes», *Actes du XIIIe Congrès International des Études Byzantines, II* (Βεόград 1964), σσ. 165-169 [*ΔΠ* 377-381].
- «Continuité de langue, continuité ethnographique chez les Grecs du Pont-Euxin (Asie Mineure)», *Proceedings of the Ninth International Congress of Linguists, Cambridge, Mass., 1962* (1964), σσ. 1125-1128 [*ΔΠ* 385-388].
- «Θεματικὰ σχόλια εἰς λαϊκὰς διηγήσεις τῶν Ἑλλήνων τοῦ Πόντου», *ΑΠ* 26 (1964), σσ. 319-372 [*ΔΠ* 391-444].
- «Nicétas, évêque inconnu de Trébizonde», *BZ* 57 (1964), σσ. 380-381 [*ΔΠ* 451-453].
- «Ἡ Ἀστρονομικὴ Σχολὴ Τραπεζοῦντος», *Ποντιακὴ Φωνή*, φύλ. 7 (Θεσσαλονίκη, 14 Ἰουνίου 1964), σσ. 2-4.
- «Contribution à l'étude des contes populaires des Grecs du Pont-Euxin (Asie Mineure)», *Λαογρ* 22 (1965), σσ. 213-216 [*ΔΠ* 447-450].

- «Ὁ Πόντος κατὰ τοὺς περιηγητὰς καὶ τοὺς ταξιδιδώτας εἰς τοὺς νεωτέρους χρόνους», *ΑΠ* 27 (1965), σσ. 3-20 [*ΔΠ* 457-474].
- «Ἡ μοῖρα τοῦ Ἑλληνισμοῦ τοῦ Πόντου», *Προσφυγικὸς Κόσμος*, φύλ. 1788 (Ἀθῆναι, 16 Μαΐου 1965), σσ. 2-3.
- «La réminiscence (l'optimisme de la réminiscence) chez les réfugiés Grecs de Pontos et ses conséquences pour l'étude du dialecte pontique», *Zeitschrift für Mundartforschung*, Beihefte, Neue Folge Nr 4, Verhandlungen des Zweiten Internationalen Dialektologenkongresses (1965), σσ. 529-533 [*ΔΠ* 517-521]. «Ἡ “ἀνάκλησις” εἰς τοὺς πρόσφυγας Ἑλλήνας τοῦ Πόντου καὶ αἱ ἐπιπτώσεις αὐτῆς διὰ τὴν ἔρευναν τῆς ποντικῆς διαλέκτου», *ΑΠ* 29 (1968), σσ. 3-10 [*ΔΠ* 525-532].
- «Ποντικά παραμῦθια», *ΑΠ* 27 (1965) 207-43 [*ΔΠ* 477-513].
- «Le titre Μέγας Κομνηνός (“Grand Compène”)» (ἀνακοίνωση στὸ 13ο Διεθνὲς Συνέδριο Βυζαντινῶν Σπουδῶν, Ὁξφόρδη 5-10 Σεπτ. 1966), *Byz* 37 (1967), σσ. 114-125.
- «Ἡ γλωσσολογία ἐνώπιον μετοικισθέντος πληθυσμοῦ» (ἀνακοίνωση σταλθεῖσα στὸ 10ο Διεθνὲς Συνέδριο Γλωσσολόγων, Βουκουρέστι 28 Αὐγ.- 2 Σεπτ. 1967), *ΑΠ* 29 (1968), σσ. 71-83 [*ΔΠ* 535-547].
- «Συμβολαὶ εἰς τὸν βίον καὶ τὰ ἔργα Ἀνδρέου τοῦ Λιβαδηνοῦ», *ΑΠ* 29 (1968), σσ. 162-279.
- «Ἀνδρέας Λιβαδινάριος, λόγιος δημιουργηθεὶς ἐκ παραναγνώσεως», *Festschrift der Deutschen Schule Athen* (Ἀθῆναι 1969), σσ. 65-66.
- «Ἡ προβληματικὴ τῆς συγγραφῆς τῆς ἱστορίας τοῦ Ποντικοῦ Ἑλληνισμοῦ κατὰ τὴν Τουρκοκρατίαν», *ΑΠ* 30 (1970), σσ. 3-12.
- «Bessarions Zeugnis über den Titel Μέγας Κομνηνός», *ΑΠ* 30 (1970), σσ. 386-397.
- «Μέγας Κομνηνός - Hohenstaufen», *Byz* 40 (1970), σσ. 543-545.
- «Ἡ Ἐπιτροπὴ Ποντιακῶν Μελετῶν καὶ ἡ συμβολὴ αὐτῆς εἰς τὴν ἐπιστημονικὴν ἔρευναν τοῦ Ἑλληνικοῦ Πόντου», *Ποντιακὴ Στοά* 1 (1971), σσ. 9-32.
- «Περὶ τὴν ἰδρυσιν τοῦ κράτους τῶν Μεγάλων Κομνηνῶν», *ΑΠ* 31 (1971-72), σσ. 3-18.
- «Οἱ ἐκ τοῦ Πόντου Ἕλληνες κατὰ τὴν πεντηκονταετίαν 1922-1972», *ΑΠ* 32 (1972-73), σσ. 3-27. «Οἱ Ἕλληνες Πόντιοι καὶ ἡ ἐν Ἑλλάδι δρασίς αὐτῶν κατὰ τὴν πεντηκονταετίαν 1922-1972», *Μικρὰ Ἀσία - Πόντος - Θράκη* (Ἀθῆναι 1972) 41-55 (ἔκδοσις Ἐπιτροπῆς Πεντηκονταετηρίδος ἀπὸ τῆς Μικρασιατικῆς Καταστροφῆς).
- καὶ Ἀριάδνη Ραζῆ, «Πίναξ περιεχομένων τοῦ περιοδικοῦ “Ποντιακὰ Φύλλα” (1936-1940)», *ΑΠ* 32 (1972-73), σσ. 43-125.
- «Μία παραλλαγὴ τῆς βιογραφίας ἁγίου Ἀθανασίου τοῦ Ἀθωνίτου», *Βυζ* 6 (1974), σσ. 285-319.

- Πρόλογος εἰς: Τριανταφύλλου Γεωργιάδου, *Ἐθνικὴ Μοῦσα. Συλλογὴ δημο-
δῶν ἁσμάτων. Τραγούδια τοῦ Πόντου* (Ἀθήναι 1974), σσ. 7-14.
- «Ὁ Μικρασιατικὸς Πόντος ἀπὸ τὴν τουρκικὴ κατάρκτηση (1461) ὡς τὰ μέσα
τοῦ 17ου αἰ.», *ΙΕΕ* I' (1974), σσ. 180-87.
- «Ὁ Μικρασιατικὸς Πόντος (περίοδος 1669-1820) (Ἐπισκόπησις)», *ΙΕΕ* ΙΑ'
(1975), σσ. 230-231.
- «Ἡ Ποντιακὴ Ἰδέα» (Α', Β', Γ', Δ'), *Ποντιακὰ Νέα*, φύλλα 47, 48, 49, 50
(Θεσσαλονίκη 1975).
- «Πῶς θὰ ὑπάρξῃ ἡ Συνέχεια», *Μικρασιατικὴ Ἥχώ*, φύλ. 173 (Ἀθήνα, Δεκ. 1975),
σσ. 1-2 καὶ *Προσφυγικὸς Κόσμος*, φύλ. 2346 (Ἀθήνα, 7 Φεβρ. 1976).
- «Ἡ συμμετοχὴ τῶν Ἑλλήνων Ποντίων εἰς τὴν ἐθνεγεροσίαν τοῦ 1821», *ΑΠ* 33
(1975-76), σσ. 3-10.
- «Ἡ ἐκ τῶν “ἀνωτέρω μερῶν” καταγωγὴ Γρηγορίου τοῦ Γαβροῦ», *ΑΠ* 33 (1975-
76), σσ. 51-53.
- «Ὁ Ὁρφεὺς εἰς Ποντικὸν παραμῦθιον», *ΑΠ* 33 (1975-76), σσ. 54-92.
- «Ἡ Τουρκοκρατία στὸν Μικρασιατικὸ Πόντο 1463-1922», *ΑΠ* 33 (1975-76),
σσ. 115-208.
- «Λογοτεχνικὰ κείμενα τῆς Νεοποντιακῆς διαλέκτου», *ΑΠ* 33 (1975-76), σσ.
209-242.
- «Ὁ Fallmerayer εἰς τὰς Ἀθήνας τὸ 1842», *ΤΑΘ*, τευχ. 60 (1975), σσ. 20-28.
- «Le dialecte grec du Pont-Euxin (Asie Mineure) comme langue littéraire en
Grèce après 1922», *Orbis* 25 (1976), σσ. 258-263.
- «Ὁ ἀνταγωνισμὸς μεταξὺ τῶν κρατῶν τῆς Νικαίας καὶ τῶν Μεγάλων
Κομνηνῶν διὰ τὴν κληρονομίαν τῆς Βυζαντινῆς Ἰδέας», *ΑΠ* 34 (1977-
78), σσ. 3-19· «La rivalité entre l'État des Grands Comnènes et celui de
Nicée à propos de l'héritage de l'idée byzantine», *Actes du XVe Congrès
International d'Études Byzantines, Athènes, Septembre 1976*, IV. *His-
toire, Communications* (Athènes 1980), σσ. 186-191.
- «Ἡ Τουρκοκρατία στὸ Μικρασιατικὸ Πόντο», *ΑΠ* 34 (1977-78), σσ. 57-76.
- «Ἡ Ἱστορία τῶν Ἑλλήνων τοῦ Πόντου εἰς τὰ σχολικὰ ἐγχειρίδια», *ΑΠ* 34
(1977-78), σσ. 132-154.
- «Ἡ προβληματικὴ περὶ τὴν ἔρευναν τοῦ βίου τοῦ ὁσίου Νίκωνος τοῦ Μετα-
νοεῖτε», *Πρακτικὰ Α' Λακωνικοῦ Συνεδρίου, Σπάρτη-Γύθειον 7-11
Ὀκτ. 1977, Λακωνικαὶ Σπουδαὶ Δ' - Πρακτικὰ Α'* (1979), σσ. 99-104.
- «La Mer Noire Byzantine», *12ο Συμπόσιο Βυζαντινῶν Σπουδῶν, «Μαύρη
Θάλασσα», Birmingham 18-20 Μαρτίου 1978, ΑΠ* 35 (1979), σσ. 363-369.
- «Μιὰ πεντηκονταετία (1927-1977)», *ΑΠ* 36 (1980), σσ. 3-7.
- «Ἐπὶ τῇ ἐκδόσει τοῦ Βίου τοῦ ὁσίου Νίκωνος κατὰ τὸν Barber. 583», *ΑΠ* 37
(1982), σσ. 3-15.

- «Περὶ τὸ ἐγκώμιον “εἰς Τραπεζοῦντα” τοῦ Βησσαρίωνος», *ΑΠ* 37 (1982), σσ. 153-184.
- «L'éloge de Trébizonde de Bessarion» (XVI. Internationaler Byzantinistenkongress, Wien 4-9. Okt. 1981), *Akten* II/3, *JÖB* 32-3 (1981), σσ. 121-127.
- «Τὸ ἀξιόπιστον τῆς ἐπιστολῆς Δαβὶδ Α' Μεγάλου Κομνηνοῦ καὶ τὸ ἐγκώμιον Τραπεζοῦντος τοῦ Βησσαρίωνος», *Βυζκ* 2 (1982), σσ. 55-60.
- «Λόγιες πηγὲς στὰ ποντιακὰ παραμῦθια», *Πρακτικά Α' Συμποσίου Ποντιακῆς Λαογραφίας, Ἀθῆναι 12-15.6.1981*, *ΑΠ* 38 (1983), σσ. 781-785.
- «Ὁ καταληκτικὸς ρυθμὸς τῶν προτάσεων εἰς τὸ ἐγκώμιον Τραπεζοῦντος τοῦ Βησσαρίωνος», *Βυζ* 12 (1983), σσ. 227-231.
- «Ὁ “εἰς Τραπεζοῦντα” λόγος τοῦ Βησσαρίωνος» (κριτικὴ ἔκδοσις), *ΑΠ* 39 (1984), σσ. 3-75.
- «Grand Comnène Paléologue», *REB* 42 (1984), σσ. 225-28.
- «Ansiedlung von Russen im mittelalterlichen Pontos (Kleinasien)», *ΑΠ* 40 (1985), σσ. 3-6.
- «Τὸ χρυσόμαλλον δέρας - μῦθος καὶ ἀλήθεια», *ΑΠ* 40 (1985), σσ. 7-10.
- «Τρία σημεῖα τῆς “Δημοκρατίας τοῦ Πόντου”», *ΑΠ* 40 (1985), σσ. 241-248.
- «Ὁ βίος τῶν ὁσίων ἰδρυτῶν τῆς μονῆς Σουμελᾶ κατὰ τὸν Νεόφυτον Κανσοκαλυβίτην», *ΑΠ* 40 (1985), σσ. 280-292.
- «Die von Akakios Sabbaites erdichtete Biographie der Gründer des Klosters Panajia Soumela», *AB* 104 (1986), σσ. 127-129.
- «Ἡ διασκευὴ τοῦ βίου τῶν ἰδρυτῶν τῆς μονῆς Σουμελᾶ κατὰ Παρθένιον Μεταξόπουλον καὶ Νεόφυτον Κανσοκαλυβίτην», *ΑΠ* 41 (1987), σσ. 3-50.
- «Δύο προγενέστεραι τῆς “Διασκευῆς” μορφαὶ τοῦ ἱστορικοῦ τῆς ἰδρύσεως τῆς μονῆς Σουμελᾶ», *Μέρος I*, *ΑΠ* 41 (1987), σσ. 221-29.
- καὶ Fl. Marinescu, «Δύο προγενέστεραι...», *Μέρος II*, *ΑΠ* 41 (1987), σσ. 230-39.
- «Καὶ πάλιν τὸ ἐθνικὸν “Ποντικός”», *Ὀνόματα, Revue Onomastique* 11 (1987), σσ. 90-91.
- «Ἡ γνῶσις τῆς ἱστορίας καὶ τοῦ πολιτισμοῦ τῶν Ἑλλήνων Ποντίων εἶναι ἐπιτακτικὴ ἀνάγκη», *ΟΞεν* 2 (1987), σσ. 8-11.
- «Εὐξείνιος Πόντος - Μαῦρη Θάλασσα», *ΟΞεν* 3 (1987), σσ. 9-14.
- «Προσφυγισμὸς - Ποντιακὴ λογοτεχνία», *ΟΞεν* 4 (1987), σσ. 7-17.
- «Πόντος - Γεωγραφικὸς χώρος - Πόντιος ἢ Ποντικός», *ΟΞεν* 5 (1988), σσ. 10-14.
- «Ἰδρυση ἀποικιῶν - Ἰωνικὴ ἐπίδραση καὶ ποντιακὴ διάλεκτος», *ΟΞεν* 6 (1988), σσ. 11-16.
- «Ἑλληνικὲς πόλεις στὸν Πόντο μετὰ τὸν 8ο π.Χ. αἰ.», *ΟΞεν* 7 (1988), σσ. 5-17.
- «Ἀρχαδικὴ Τραπεζοῦς - Ποντικὴ Τραπεζοῦς», *Πρακτικά Β' Τοπικοῦ Συνεδρίου Ἀρχαδικῶν Σπουδῶν, Τεγέα-Τρίπολις 11-14 Νοεμβρίου 1988*,

- Τιμητικός τόμος εις Γεώργιον Μερίκαν*, Ἑταιρεία Πελοποννησιακῶν Σπουδῶν, Ἀθήναι 1990, σσ. 115-120.
- «Πῶς τὸ Βυζαντινὸν Κράτος εἶδε τὸ Κράτος τῶν Μεγάλων Κομνηνῶν (1204-1453)», *ΔΚΜΣ* 8 (1990-1991), σσ. 13-21.
- «Ὁ ἑλληνικὸς προσφυγισμὸς τοῦ 1922. Α'. Γεγονότα, μνήμες καὶ σκέψεις ἐπὶ καιροῦ. Β'. Θέματα γιὰ ἔρευνα, ἐπεξεργασία καὶ μελέτη», *ΟΞεν* 13 (1993), σσ. 9-39.
- «Δημοτικιστὴς καὶ φίλος τοῦ Κωνσταντίνου Χατζόπουλου ὁ Μητροπολίτης Χρῦσανθος», *ΝΕστ* 137, τεύχ. 1629 (1995), σσ. 661-668.
- «Συμπληρωματικὰ γιὰ τὸν Ἀρχιεπίσκοπο Χρῦσανθο», *ΝΕστ* 138, τεύχ. 1638 (1995), σσ. 1312-1313.
- «Γ. Σκληρὸς καὶ μητροπολίτης Τραπεζοῦντος Χρῦσανθος Φιλιππίδης», *Τὰ Ἱστορικά*, τεύχ. 23 (Δεκέμβριος 1995), σσ. 351-368.
- «Μιά νέα πηγὴ ἱστορίας - Οἱ βιογραφικὲς ἀναμνήσεις τοῦ μητροπολίτη Τραπεζοῦντος Χρῦσανθου», *ΔΚΜΣ* 11 (1995-1996), σσ. 239-267.
- «Τὸ περιοδικὸ τῆς Τραπεζοῦντας "Οἱ Κομνηνοί", Α. Παρουσίαση, ἀξιολόγησις. Β. Περιεχόμενα», *ΔΚΜΣ* 11 (1995-1996), σσ. 137-181.
- «Ὁ Πόντος στὴν ἀρχαιότητα. Ὁ βυζαντινὸς Πόντος. Ὁ Πόντος στὴν Τουρκοκρατία. Ἀπὸ τὴν κατάληψιν τῆς Τραπεζοῦντας ὡς τὸν 18ο αἰ.», *Ἡ Καθημερινή*, Ἑπτὰ Ἡμέρες 19.5.1996 (ἀφιέρωμα στὸν Πόντο).
- «Ἀνατολικὸς Πόντος - στρατηγικὸς χῶρος» (Ἀνακοίνωση στὸ Συμπόσιο «Ἡ Βυζαντινὴ Μικρὰ Ἀσία», Ἀθήνα, Μάιος 1997), *Πρακτικά* (Ἀθήνα 1998), σσ. 173-177.
- «Συνεχὴς ἡ παρουσία τοῦ Ἑλληνισμοῦ στὸ μικρασιατικὸ Πόντο. Παράγοντες ποὺ συνέβαλαν στὴν ἐπιβίωσή του», Πανεπιστήμιον Ἰωαννίνων, Φιλοσοφικὴ Σχολή: *Πανηγυρικοὶ Λόγοι* ἀρ. 52, Ἰωάννινα 1998, σσ. 33-68.
- «Ἡ Κερασοῦντα τὸ 1911. Ἐντυπώσεις τοῦ Γάλλου Jean Leune», *Δωδώνη: Ἱστορία καὶ Ἀρχαιολογία ΚΖ'*, τεύχ. 1 (1998) [1999], σσ. 247-280.
- «Ἡ πρώτη ἐκδήλωση (1.10.1917) γιὰ αὐτονομία - ἀνεξαρτησία τοῦ ἑλληνικοῦ μικρασιατικοῦ Πόντου», *Δωδώνη: Ἱστορία καὶ Ἀρχαιολογία ΚΘ'* (2000), σσ. 95-112.
- «Ἅγιος Θεόδωρος Γαβροῦς», *Θεολογία* 71 (2000), σσ. 224-244.
- «Ἀποστολικὸς κληρικιστικὸς μοναχισμὸς (Ἡ δράση τοῦ δαΐου Νίκωνα τοῦ Μετανοεῖτε)», (Ἀνακοίνωση στὸ Συμπόσιο *Ὁ μοναχισμὸς στὴν Πελοπόννησο 4ος-15ος αἰ.*, Αἴγιο, 5-6 Μαΐου 2000), *Πρακτικά*, Ἀθήνα 2004, σσ. 17-27.
- «Ἡ ἱστορικότητα σὲ ἀγιολογικὰ κείμενα τῆς ποντιατικῆς περιοχῆς» (Ἀνακοίνωση στὸ Συμπόσιο *Ἡρώες τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας. Οἱ νέοι ἄγιοι, 8ος-16ος αἰ.*, Ἀθήνα 25-28 Νοεμβρίου 1999), *Πρακτικά*, Ἀθήνα 2004, σσ. 65-89.

II. Αὐτοτελῆ δημοσιεύματα

Οἱ Ἕλληνες τοῦ Πόντου ὑπὸ τοὺς Τούρκους (1461-1922). Α'. Πολιτικὴ Ἱστορία, Ἀθήναι 1957, 96σ.

Μιχαὴλ τοῦ Παναρέτου *Περὶ τῶν Μεγάλων Κομνηνῶν* (εἰσαγωγή - ἔκδοσις - σχόλια), Ἀθήναι 1958, 128σ.

Μνήμη Αὐτοκρατορίας Μεγάλων Κομνηνῶν (1461-1961) (σύνταξις, πρόλογος καὶ ἐπιμέλεια ἑκδόσεως), Ἀθήναι 1961, 32σ.

Ἡ ἔμπορικὴ σημασία τῆς Ποντικῆς Τραπεζοῦντος, Ἀθήναι 1963, 42σ.

Μνήμη Ἑλλήνων Προσφύγων τοῦ 1922, Ἀθήναι, ἑκδόσεις «Ἐνώσεως Σμυρναίων» ἄρ. 18, 1970, 33σ.

Ἀνδρέου Λιβαδηνοῦ Βίος καὶ Ἔργα, Ἀθήναι 1975, 309σ.

— καὶ Ἀριάδνη Ραζῆ, *Εὐρετήριον ἀπεικονίσεων καὶ φωτογραφιῶν τοῦ Πόντου καὶ τῶν Ἑλλήνων Ποντίων*, Ἀθήναι 1977, 309σ.

Μελωδία δημοδῶν ἁσμάτων καὶ χορῶν τῶν Ἑλλήνων Ποντίων, Ἀθήναι 1977, 261σ.

Γύρω στὸ Ποντιακὸ Θέατρο. Ὑπόσταση καὶ ἱστορία του (1922-1972), Ἀθήναι 1978, 231σ., μὲ Παράρτημα φωτογραφιῶν.

Ὁ ἐκ Πόντου ὁσιος Νίκων ὁ Μετανοεῖτε (κέιμενα-σχόλια), Ἀθήναι 1982, 520σ.

Δημοσιεύματα περὶ τῶν Ἑλληνικῶν Πόντον καὶ τοὺς Ἕλληνας Ποντίους, Α', Ἀθήναι 1982, 555σ.

Ἅγιος Εὐγγένιος, ὁ πολιοῦχος τῆς Τραπεζοῦντος, Ἀθήναι 1984, 164σ.

— καὶ Γιάννης Ταῦγανίδης, *Οἱ οἰκισμοὶ τῶν Ἑλλήνων στὸ Μικρασιατικὸ Πόντο τὸ 1920*, Ἀθήνα 1989.

Κωνσταντίνου Θεοτόκη, Ἀνέκδοτα κείμενα γιὰ τὸν Πόντο. Ἀνατύπωση ἀπὸ τὸ περιοδικὸ ΟΞεν 14 (1996), 123σ.

— καὶ Ἀχιλλέας Λαμτζίδης, *Συμβολὴ στὴ δημογραφία τῶν Ἑλλήνων τῆς ἐνορίας Ὑπαπαντῆς τῆς Τραπεζοῦντος (1920-1923)*, Ἀθήνα, Κέντρο Μικρασιατικῶν Σπουδῶν, 1997, 251σ.

Ἡ οἰκονομικὴ ζωὴ τοῦ Πόντου μετὰ τὸ 1880. Κείμενα καὶ Ἕλληνες φορεῖς. Ἀνάτυπο ἀπὸ ΟΞεν 15 (1999), σσ. 9-183.

Δύο τραπεζουντικὰ φυλλάδια κατὰ Χρυσάνθου, μητροπολίτη Τραπεζοῦντος, καὶ τῆς πολιτείας του (1920, 1921). Ἀνάτυπο ἀπὸ Δωδώνη: Ἱστορία καὶ Ἀρχαιολογία ΚΗ' (1999), σσ. 5-218.

Προσπάθειες στρατιωτικῆς ὁργανώσεως τῶν Ἑλληνοποντίων (25 Ἀπριλίου 1919 - 5 Ἀπριλίου 1920). Νέα ἑκδοσις τῆς Ἐκθέσεως Δ. Καθενώτη. Ἀνάτυπο ἀπὸ Δωδώνη: Ἱστορία καὶ Ἀρχαιολογία ΛΑ' (2002), σσ. 7-222.

«Οἱ Ἕλληνες στὸ Μικρασιατικὸ Πόντο». Εἰσαγωγή στὸν Γ' τόμο τῆς σειρᾶς Ἑξοδος τοῦ Κέντρου Μικρασιατικῶν Σπουδῶν (ὑπὸ ἑκδόσιν).

Β. ΓΙΑ ΤΟΝ ΒΥΖΑΝΤΙΝΟ ΚΟΣΜΟ

I. Σὲ *περιοδικά* (Ἀπὸ τὰ δημοσιεύματα ποὺ ἀναγράφονται στὸ Μέρος Α πολλὰ ἀναφέρονται καὶ στὸν βυζαντινὸ κόσμο.)

«Ὁ Παχώμιος Ρουσᾶνος καὶ ὁ βίος τῶν συγχρόνων του», *ΕΕΒΣ* 13 (1937), σσ. 385-392.

«Κυβομαντεία», *ΕΕΒΣ* 17 (1941), σσ. 185-194.

«Τινὰ περὶ ἀνωνύμων λιβέλλων ἐν Βυζαντίῳ», *ΕΕΒΣ* 18 (1948), σσ. 144-152.

«Ὁ Μιχαὴλ Ψελλὸς ὡς πηγὴ τῆς “Ἐπιτομῆς” τοῦ Ἰωάννου Ζωναρᾶ», *ΕΕΒΣ* 19 (1949), σσ. 170-188.

«Φιλολογικά εἰς τὴν Χρονικὴν Σύνοψιν Κωνσταντίνου τοῦ Μανασσῆ», *ΕΕΒΣ* 21 (1951), σσ. 163-173 [*ΔΚΜ* 9-19].

«Σχόλια εἰς τὸν ὡς Δελφικὸν φερόμενον χρησμὸν πρὸς τὸν αὐτοκράτορα Ἰουλιανόν», *Πλ* 9 (1957), σσ. 133-135.

«Ἡ ἀπονομὴ χάριτος εἰς τὸ Βυζάντιον», *Ραδάμανθυς* 42, τεύχ. 676 (Ἀθῆναι 1957), σσ. 19-21.

«Οἱ Ἀθηναῖκοι κώδικες τῆς Χρονικῆς Συνόψεως Κωνσταντίνου τοῦ Μανασσῆ», *ΤΑΘ*, τεύχ. 13 (1959), σσ. 17-33 [*ΔΚΜ* 47-63].

«Ἱστορία τῆς κριτικῆς τοῦ κειμένου καὶ τῶν ἐκδόσεων τῆς Χρονικῆς Συνόψεως τοῦ Κ. Μανασσῆ», *Ὁ Βιβλιόφιλος* 13, τεύχ. 1-2 (1959), σσ. 3-8 [*ΔΚΜ* 67-72].

«Ἡ Χρονικὴ Σύνοψις τοῦ Κ. Μανασσῆ κατὰ τὸν Bodl. Baroc. 18», *Πλ* 11 (1959), σσ. 310-356 [*ΔΚΜ* 75-121].

«Μυθιστορηματικὴ διήγησις περὶ τῆς Θεοδώρας», *ΝΑΘ* 3 (1959-60) 17-23 [*ΔΚΜ* 125-31].

«Τὰ ἐν Σάμῳ χειρόγραφα», *ΑΕΚΔ* 15 (1960), σσ. 39-48.

«Notes sur quelques manuscrits de la Chronique de Manassès», *Akten des XI. Internationalen Byzantinisten-Kongresses, München 1958* (München 1960), σσ. 295-301 [*ΔΚΜ* 133-139].

«Ἡ Χρονικὴ Σύνοψις τοῦ Κωνσταντίνου Μανασσῆ καὶ ἡ Ἐπιτομὴ Ἰωάννου τοῦ Ζωναρᾶ», *ΝΑΘ* 4 (1963), σσ. 3-20 [*ΔΚΜ* 143-160].

«Ὁ Ἀθηναῖκός κώδιξ 1207 τῆς Χρονικῆς Συνόψεως Κωνσταντίνου τοῦ Μανασσῆ», *Πλ* 15 (1963), σσ. 71-86 [*ΔΚΜ* 163-178].

«L'édition critique de la Chronique de Constantin Manassès», *Actes du XIIe Congrès International des Études Byzantines, Ochrde, 10-16 sept. 1961*, II (Béograd 1964), σσ. 373-377 [*ΔΚΜ* 181-185].

- «Ἁγιος Ἰωάννης ὁ Καλυβίτης (Ἀνέκδοτα κείμενα ἐκ Παρισινῶν κωδίκων)», *Πλ* 16 (1964), σσ. 259-303.
- «Νέα ἀνάγνωσις τῶν αὐτοκρατορικῶν ἐγγράφων διὰ τὴν Νέαν Μονὴν Χίου ἐκ τοῦ Σαμιακοῦ κώδικος», *ΑΕΚΔ* 19 (1964), σσ. 170-176.
- «Ἀνέκδοτα ἱμνογραφικὰ ἔργα Ἰωάννου τοῦ Εὐγενικοῦ», *ΝΑΘ* 5 (1964-66), σσ. 5-26.
- «Beitrag zur "akustischen" Metrik in der Chronik von Ephraem», *Byz* 35 (1965), σσ. 482-494.
- «Ἀναμνήσεις ἀρχαίων Ἑλλήνων συγγραφέων εἰς τὴν Χρονικὴν Σύνοψιν Κωνσταντίνου τοῦ Μανασσῆ», *Πλ* 17 (1965), σσ. 186-192 [*ΔΚΜ* 189-195].
- «Der Vaticanus graecus 1003 - Chronik des Ephraem», *Polychronion - Festschrift F. Dölger zum 75. Geburtstag* (Heidelberg 1966), σσ. 351-357.
- «Une nouvelle version de la vie de St. Barbaros», *Πλ* 18 (1966), σσ. 40-56.
- «Βατικανοὶ κώδικες περιέχοντες τὸν βίον ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Καλυβίτου», *ΑΠ* 28 (1966), σσ. 3-36.
- «Ὁ βίος ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Καλυβίτου καὶ ἡ τούτου παραλλαγή γ'», *ΑΠ* 28 (1966), σσ. 37-71.
- «Ἡ "ἀκουστικὴ" μετρικὴ τοῦ δεκαπεντασυλλάβου ἐν τῇ Χρονικῇ Συνόψει Κωνσταντίνου τοῦ Μανασσῆ», *Πλ* 19 (1967), σσ. 315-327 [*ΔΚΜ* 199-211].
- «Über Romanos den Meloden - Ein unveröffentlichter hagiographischer Text», *BZ* 61 (1968), σσ. 36-39.
- «Τρεῖς παραλλαγὰι ψιχαφελοῦς διηγήσεως», *Πλ* 20 (1968), σσ. 297-306.
- «Κωνσταντῖνος Μανασσῆς καὶ Καισάριος Δαπόντες», *Παρονασός* 11 (1969), σσ. 84-88 [*ΔΚΜ* 214-218].
- «Beitrag zur Biographie des Georgios Paläologos des Megas Hetärearches», *Byz* 40 (1970), σσ. 393-407.
- «Nochmal der Name Akominatos», *BZ* 64 (1971), σσ. 26-27.
- «Τὸ λεξιλόγιον τοῦ Κωνσταντίνου Μανασσῆ ἐν τῇ Χρονικῇ Συνόψει», *Πλ* 23 (1971), σσ. 254-277 [*ΔΚΜ* 245-268].
- «Σχόλια εἰς τὴν "ἀκουστικὴν" μετρικὴν Βυζαντινῶν στιχοιργῶν ἱαμβικοῦ τρομέτρου», *ΑΠ* 31 (1971-72), σσ. 235-340.
- «Estado bizantino o Estado de Constantinopla? Bizantion», *Nea Hellas*, No 2 (Santiago, Chile, 1972), σσ. 67-70.
- «Eine cypriotische Handschrift der Chronik von K. Manasses», *Πρακτικὰ τοῦ Πρώτου Διεθνoῦς Κυπρολογικοῦ Συνεδρίου, Κύπρος 1968*, Β' (Λευκωσία 1972), σσ. 121-141 [*ΔΚΜ* 221-241].
- «Ἡ "ἀκουστικὴ" μετρικὴ εἰς τοὺς στίχους Νικολάου τοῦ Μουζάλωνος», *Βυζ* 4 (1972), σσ. 359-372.

- «Περιγραφή υίοθεσίας ἐν ἀγιολογικῷ κειμένῳ», *ΑΕΚΑ* 27, τευχ. 1-2 (1972), σσ. 43-50.
- «Μικρὰ συμβολὴ εἰς τὰς παραστάσεις ἀρχαίων φιλοσόφων εἰς ἐκκλησίας», *Θεολ* 44 (1973), σσ. 351-354.
- «“Σύνηθες θαῦμα” καὶ ἐν Ἀτταλείᾳ Παμφυλίας», *Θεολ* 44 (1973) 678-84.
- «Τὰ ὀνόματα ἐν τῷ λεξιλογίῳ τῆς Χρονικῆς Συνόψεως Κωνσταντίνου τοῦ Μανασσῆ», *Πλ* 25 (1973), σσ. 19-70 [*ΔΚΜ* 355-406].
- «Τὰ ῥήματα ἐν τῷ λεξιλογίῳ τῆς Χρονικῆς Συνόψεως Κωνσταντίνου τοῦ Μανασσῆ», *Βυζ* 5 (1973), σσ. 189-268 [*ΔΚΜ* 273-352].
- «Σχόλιον εἰς ἀνέκδοτον ποίημα Μ. Φιλῆ», *Ελλ* 26 (1973), σ. 113.
- «Ennius - Αἴνιος», *Byz* 43 (1973), σσ. 510-511.
- «Τὰ ὀνόματα ἐν τῷ λεξιλογίῳ τῆς Χρονικῆς Συνόψεως Κωνσταντίνου τοῦ Μανασσῆ», *Πλ* 26 (1974), σσ. 209-222 [*ΔΚΜ* 409-422].
- «Τὰ ὀνόματα ἐν τῷ λεξιλογίῳ τῆς Χρονικῆς Συνόψεως Κωνσταντίνου τοῦ Μανασσῆ», *Πλ* 27 (1975), σσ. 51-89 [*ΔΚΜ* 425-463].
- «Ein unbekannter Kunstgriff des Nikephoros Phokas bei der Landung auf Chandax (Kreta), 960», *BZ* 69 (1976), σσ. 9-12.
- «Zum Zosimos, *Ἱστορία Νέα*, I, XXXIV, 3», *Byz* 46 (1976), σσ. 427-428.
- «Τὰ ἐπιρῥήματα ἐν τῷ λεξιλογίῳ τῆς Χρονικῆς Συνόψεως Κωνσταντίνου τοῦ Μανασσῆ», *Ἐπετηρίς Ἑταιρείας Στερεοελλαδικῶν Μελετῶν* 6 (1976-77), σσ. 90-98 [*ΔΚΜ* 466-44].
- «Classicisme et tendances populaires dans la Chronique d'Ephraem (XIVe s.)», *XIVe Congrès International des Études Byzantines, Bucarest 6-12 Sept. 1971, Résumés - Communications* 37-42· «Ὁ κλασικισμὸς καὶ αἱ λαϊκαὶ τάσεις εἰς τὴν Χρονογραφίαν τοῦ Ἐφραίμ (14ος αἰών)», *Βυζ* 9 (1977), σσ. 115-121.
- «Wunderbare Rettung des Theodoros Laskaris durch den Erzengel Michael», *JÖB* 26 (1977), σσ. 125-127.
- «Zu eliminierende Handschriften der Chronike Synopsis von Konstantinos Manasses. Erste Auswahl», *Πλ* 32 (1980), σσ. 131-135.
- «Ἀνέκδοτον κείμενον περὶ τοῦ ἁγίου Λαζάρου Γαλησιώτου», *Θεολ* 53 (1982), σσ. 158-177.
- «Δύο μετὰ ὑφαντῶν στίχων βυζαντινὰ σχηματικὰ ποιήματα», *Θεολ* 53 (1982), σσ. 1143-1149.
- «Οἱ χρονολογικοὶ στίχοι τῆς Χρονικῆς Συνόψεως τοῦ Κωνσταντίνου Μανασσῆ», *RSBS* 2, σσ. (1982), σσ. 25-39.
- «Das Wunder des heiligen Ioannikios in der Kirche des Evangelisten Johannes in Ephesos», *AB* 100 (1982), σσ. 429-430.

- «Die angeblich von K. Manasses stammenden 78 neuen Chronikverse», *BZ* 76 (1983), σσ. 10-14.
- «Μικρά συμβολή διὰ τὴν ἔρευναν τῆς “Ἀωννύμου Βυζαντινῆς Χρονογραφίας”», *Μνημοσύνη* 9 (1982-84), σσ. 225-54.
- «Die vier Handschriften der Ausgaben der Chronike Synopsis von K. Manasses», *Byz* 53 (1983), σσ. 654-659.
- «Collectanea Planudea und die Chronike Synopsis von K. Manasses», *BZ* 77 (1984), σσ. 1-2.
- «Zur Sebastokratorissa Eirene», *JÖB* 34 (1984), σσ. 91-105.
- «Παραμεριστέοι κώδικες τῆς Χρονικῆς Συνόψεως Κωνσταντίνου τοῦ Μανασσῆ διὰ τὴν κριτικὴν ἔκδοσιν ταύτης. Ἐπιλογὴ δευτέρα», *Ελλ* 35 (1984), σσ. 74-89.
- «Les “Gnomologia” tirés de la Chronique de K. Manassès», *Byz* 55 (1985), σσ. 118-145.
- «Στίχοι τῆς “Χρονικῆς Συνόψεως” τοῦ Κωνσταντίνου Μανασσῆ εἰς παραλλαγὴν τῆς “Ἀωννύμου Βυζαντινῆς Χρονογραφίας”», *Βυζ* 13 (Δώρημα στὸν Ἰ. Καραγιαννόπουλο) (1985), σσ. 481-485.
- «Κώδικες τῆς Χρονικῆς Συνόψεως (ΧΣ) τοῦ Κωνσταντίνου Μανασσῆ παραμεριστέοι διὰ τὴν κριτικὴν ἔκδοσιν ταύτης. Ἐπιλογὴ τρίτη», *Πλ* 37 (1985), σσ. 224-238.
- «Ἐπώνυμοι γραφεῖς κωδίκων τῆς Χρονικῆς Συνόψεως Κωνσταντίνου τοῦ Μανασσῆ», *Πελοποννησιακά* 16 (Φίλιον δώρημα εἰς τὸν Τάσον Ἀθ. Γριτσόπουλον) (1985-86), σσ. 43-53.
- «Ἡ διὰ τοῦ βιβλίου τοῦ Εὐαγγελίου μαντική», *Λαογρ* 33 (1986), σσ. 439-440.
- «Kurzer Kommentar zur Kleinchronik 6», *JÖB* 37 (1987), σσ. 201-203.
- «Verse des Konstantinos Manasses über Darius I.», *BZ* 80 (1987), σσ. 334-335.
- «Εἰς τὴν μεγάλην πόλιν κολώνειαν τὴν Κόρινθον», *Πρακτικά Γ Διεθνoῦς Συνεδρίου Πελοποννησιακῶν Σπουδῶν, Καλαμάτα, Σεπτέμβριος 1985*, τόμ. Β' (1987-88), σσ. 322-324.
- «Zur Biographie von K. Manasses und zu seiner Chronike Synopsis (CS)», *Byz* 58 (1988), σσ. 97-111.
- «Ἀντὶ Μίδας γραπτέον μύδας», *Ὄνόματα, Revue Onomastique* 12 (1988), σσ. 292-295.
- «Ergänzung zum Kommentar zu Zosimos *Νέα Ἱστορία*, A XXXIII», *ΑΠ* 42 (1988-89) 230-39.
- «Ἐνα Ἀνδριακὸ χειρόγραφο στὴ Βιβλιοθήκη τοῦ Λονδίνου», *Θεολ* 60 (1989), σσ. 167-175.
- «Εἰς Ζωναράν XVI,10,15-16, ἔκδοσις Βόννης III, 433,3-6», *Τόμος τιμητικὸς Κ. Ν. Τριανταφύλλου*, Πάτρα 1990, σσ. 117-18.

- «Ειδήσεις διὰ τὴν ἐκκλησιαστικὴν καὶ θρησκευτικὴν κατάστασιν τοῦ ἑλλαδικοῦ χώρου εἰς τὰς ἀρχὰς τοῦ 13ου αἰ. (κατὰ τὸν ὑπὸ Ἀκακίου Σαββαΐτου βίον τῶν ἰδρυτῶν τῆς μονῆς Σουμελά)», *Θεολ* 61 (1990), σσ. 688-697.
- «Σχόλιον εἰς βίον ἁγίου Θεοκλήτου (28,32-29,10)», *Λακωνικά Σπουδαί* 10 (*Θησαύρισμα Ἀριστεῖον Πνευματικόν εἰς τὸν Δικαῖον Β. Βαγιακάκον*) (1990), σσ. 496-98.
- «Der vollständige Text der Ἑκφρασις γῆς von Konstantinos Manasses», *JÖB* 41 (1991), σσ. 189-205.
- «Πῶς εἰσάγουν εἰς τὰ κείμενά των οἱ εἰσηγηταὶ τῶν κανόνων τὰς εἰδήσεις διὰ τὸν σύγχρονόν των κόσμον», *Πρακτικά Διεθνoῦς Συμποσίου «Τὸ Βυζάντιο κατὰ τὸν 12ο αἰ.»*, Ἀθήνα, Ὀκτώβριος 1989, Ἀθήνα, ἔκδοσις Ἑταιρείας Βυζαντινῶν καὶ Μεταβυζαντινῶν Μελετῶν, 1991, σσ. 211-227.
- «Πρὸς παραμερισμὸν κώδικες τῆς Χρονικῆς Συνόψεως Κωνσταντίνου τοῦ Μανασσῆ γιὰ τὴν κριτικὴ ἔκδοσὴ της. Ἐπιλογὴ τετάρτη», *Βυζ* 12 (1992), σσ. 355-384.
- «Ἡ ἔκφρασις γνώμης στὸ Βυζαντινὸ κράτος», *Πρακτικά τοῦ Β' Διεθνoῦς Συμποσίου «Ἡ ἐπικοινωνία στὸ Βυζάντιο»*, Ἀθήνα, Ὀκτώβριος 1990, Ἀθήνα, ΕΙΕ - Κέντρο Βυζαντινῶν Ἑρευνῶν, 1993, σσ. 57-65.
- «“Ἡθικὸν ποίημα” καὶ Σύνοψις Χρονικὴ τοῦ Κ. Μανασσῆ», *Βυζ* 17 (1994), σσ. 71-73.
- «Ein unbekanntes vocabulum marginale», *JÖB* 45 (1995), σσ. 75-78.
- «La mémoire de Constantin Deyanovitch dans une église de Trébizonde?», *Πρακτικά Διεθνoῦς Συμποσίου «Βυζάντιο καὶ Σερβία κατὰ τὸν 14' αἰῶνα»*, Ἀθήνα, 12-14 Νοεμβρίου 1993, Ἀθήνα 1996, σσ. 209-211.
- «Die Entblößung der Muse Kalliope in einem byzantinischen Epigramm», *JÖB* 47 (1997), σσ. 107-110.
- «Σχόλια καὶ παρατηρήσεις. Α. Στὸ χειρόγραφο D τοῦ κώδικα 154 Διονυσίου. Β. Στὰ ἀγιολογικὰ κείμενα Κ. Λουκάκη καὶ Ἱ. Εἰφιλίνου (ἔκδ. J. O. Rosenqvist)», *Δωδώνη: Φιλολογία* 28 (1998), σσ. 7-53.
- «Die Monodie von Leon Megistos auf Georgios Palaiologos Megas Hetäreiar-ches», *JÖB* 49 (1999), σσ. 113-142.
- «Ὁ Ἀθηναῖκός κώδικας 1217. α. Τὰ περιεχόμενα τῶν φ. 148r-177r. β. Τὸ ἀπόσπασμα ἀπὸ τὴ Δίγγιση γιὰ τὴν κτίση τῆς Ἀγίας Σοφίας», *Δωδώνη: Φιλολογία* 29 (2000), σσ. 191-235.
- «Ein astronomischer Text von Nikephoros Blemmydes in der Kontroverse um das Filioque (1285). Ist es ein Plagiat?», *BZ* 95 (2002), σσ. 71-83.
- «Zwei Fragmente der Dioptra des Philippos Monotropos im Atheniensis 1217», *JÖB* 52 (2002), σσ. 197-220.

- «Μετά από θαυματουργή ενέργεια διάσωση και μεταφορά νεκρῶν σωμάτων μαρτύρων», *Δωδώνη: Φιλολογία* 33 (2004), σσ. 57-74.
- «Das Martyrium des Bischofs von Smyrna Polykarpos: indirekte Quelle des von Xiphilinos verfassten Martyriums des heiligen Eugenios?», *Byz* 75 (2005), σσ. 373-382.
- «Πολυσύλλαβες προθέσεις στη Σύνοψη Χρονική τοῦ Κ. Μανασσῆ», *Βυζ* 24 (2004), σσ. 43-56. (Ὁ συγγραφέας ἐτοίμαζε ἕνα διορθωτικό καὶ συμπληρωματικό κείμενο τῆς ἐργασίας αὐτῆς, ποῦ ὁμως δὲν πρόλαβε νὰ ὁλοκληρώσει.)

II. Αὐτοτελῆ δημοσιεύματα

Πρόλογος καὶ μετάφρασις: Fr. Dölger, *Εἷς κατὰ τὸν 16ον αἰ. νοθευτῆς κειμένων καὶ ἐγγράφων, ὁ Μονεμβασίας Μακάριος ὁ Μελισσηνός* («Ein literarischer und diplomatischer Fälscher des 16. Jahrhunderts, Metropolit Makarios von Monembasia», στὸ *Otto Glauning zum 60. Geburtstag. Festgabe aus Wissenschaft und Bibliothek* 1936), Ἀθῆναι 1938, 22σ.

Ἡ ποιητὴς τυφλώσεως παρὰ Βυζαντινοῖς, Ἀθῆναι 1949, 76σ.

Ἡ Χρονογραφία τοῦ Ψελλοῦ πηγὴ τῆς Ἐπιτομῆς τοῦ Ζωναρά, Ἀθῆναι 1951, 36σ.

Πρόλογος καὶ ἐπιμέλεια ἐκδόσεως: Ἰ. Β. Παπαδοπούλου, *Αἱ περὶ τοῦ Γεωργίου Φραντζῆ διατριβαί*, Ἀθῆναι 1957, 127σ.

Beiträge zum byzantinischen Chronisten Ephraem und zu seiner Chronik, Athen 1972, 238σ.

Δημοσιεύματα περὶ τὴν Χρονικὴν Σύνοψιν Κωνσταντίνου τοῦ Μανασσῆ, Ἀθῆναι 1980, 473σ.

Ἐφραίμ τοῦ Αἰνίου Χρονογραφία (κείμενο-μετάφραση-σχόλια), Τόμοι Α' (Ἀθῆναι 1984), Β' (Ἀθῆναι 1985), 16*σ. (Πρόλογος) + 309σ. [κείμενο 309 + μετάφραση καὶ σχόλια 309] + 116σ. (λεξιλόγιο καὶ εὔρετήρια) (ἔκδοση Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν).

Ephraem Aenii Historia Chronica. Corpus Fontium Historiae Byzantinae, 27, Series Atheniensis, Athenis 1990, LX + 456σ. (ἔκδοση Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν).

Constantini Manassae Breviarium Chronicum. Corpus Fontium Historiae Byzantinae, 36, Series Atheniensis, Athenis 1996, 2 τόμοι, CLIX+358 καὶ 172 σ. (ἔκδοση Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν).

Κωνσταντίνου Μανασσῆ Σύνοψις Χρονική (Εἰσαγωγή-Ἀπόδοση-Σχόλια-Εὔρετήριο), Ἀθήνα 2003.

Γ. ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΚΑΙ ΚΡΙΤΙΚΗ ΜΕΛΕΤΩΝ ΚΑΙ ΒΙΒΛΙΩΝ
(Βραχύτερες παρουσιάσεις και κρίσεις βιβλίων και μελετών δεν μνημονεύονται.)

- Φ. Κουκουλέ, *Βυζαντινών βίος και πολιτισμός*, τόμοι Α', Β' και Γ' (Αθήναι 1948-49), Αθ 53 (1950), σσ. 334-339.
- Ν. Τωμαδάκη, *Ὁ Ἰωσήφ Βρυέννιος καὶ ἡ Κρήτη κατὰ τὸ 1400* (Αθήναι 1947), Αθ 53 (1950), σσ. 341-342.
- Ἐλευθ. Παυλίδη, *Ὁ Ἑλληνισμὸς τῆς Ρωσίας καὶ τὰ 33 χρόνια τοῦ ἐν Ἀθήναις σωματείου τῶν ἐκ Ρωσίας Ἑλλήνων* (Αθήναι 1953), ΑΠ 18 (1953), σσ. 306-307.
- Εὐγενία Βέη-Χατζηδάκη, *Ἐκκλησιαστικὰ κεντήματα* (Αθήναι 1953), ΑΠ 18 (1953), σσ. 307-311.
- Γ. Ζώρα, *Γεώργιος ὁ Τραπεζούντιος καὶ αἱ πρὸς ἑλληνοτουρκικὴν συνεννόησιν προσπάθειαι αὐτοῦ* (Αθήναι 1954), ΑΠ 19 (1954), σσ. 384-388.
- Δ. Κ. Παπαδοπούλου (Σταυριώτη), *Ἀπογραφή τῶν Σταυριωτῶν* (Ἀλεξανδρούπολις 1954), ΑΠ 19 (1954), σσ. 382-384.
- Ἄ. Α. Παπαδοπούλου, «Φρασεολογικά» (ἀνάτυπο ἀπὸ τὸ 7ο τεύχ. τοῦ *Λεξικογραφικοῦ Δελτίου* 1955), ΑΠ 20 (1955), σσ. 301-304.
- Γ. Σακκά, *Ἡ ἱστορία τῶν Ἑλλήνων τῆς Τριπόλεως τοῦ Πόντου* (Νίκαια Ἀττικῆς 1957), ΑΠ 21 (1956), σσ. 236-237.
- Ἐλευθ. Δ. Παυλίδου, *Πῶς καὶ διατί ἐματαιώθη ἡ δημοκρατία τοῦ Πόντου* (Αθήναι 1956), ΑΠ 21 (1956), σσ. 237-238.
- Fr. Masai, *Pléthon et le Platonisme de Mistra* (Paris 1956), ΑΠ 21 (1956), σσ. 238-241.
- M. Richard, *Répertoire des bibliothèques et des catalogues de manuscrits grecs*. (Deuxième édition, Paris 1958), ΑΠ 22 (1958), σσ. 273-278.
- Fr. Halkin, *Bibliotheca Hagiographica Graeca* I, II, III (Bruxelles 1957), ΑΠ 22 (1958), σσ. 278-280.
- Κ. Ἀμάντου, *Σχέσεις Ἑλλήνων καὶ Τούρκων ἀπὸ τοῦ ἐνδεκάτου αἰῶνος μέχρι τοῦ 1821, Α' (1071-1571)* (Αθήναι 1955), ΑΠ 22 (1958), σσ. 280-283.
- Γ. Ζώρα, *Χρονικὸν περὶ τῶν Τούρκων Σουλτάνων (κατὰ τὸν Βαρβερινὸν ἑλληνικὸν κώδικα 111)* (Αθήναι 1958), ΑΠ 22 (1958), σσ. 283-284.
- G. Moravcsik, *Byzantinoturcica*. I. *Die byzantinischen Quellen der Geschichte der Türk-völker* (Berlin 1958). II. *Sprachreste der Türk-völker in den byzantinischen Quellen* (Berlin 1958), ΑΠ 23 (1959), σσ. 227-235.
- Τάκη Μουζενίδη, *Τὸ Ποντιακὸ Θέατρο* (Αθήναι 1959), ΑΠ 23 (1959), σσ. 235-237.

- Βασιλείου Τατάκη, *Ἡ συμβολὴ τῆς Καππαδοκίας στὴ Χριστιανικὴ Σκέψη* (Ἀθῆναι 1960), *ΑΠ* 23 (1959), σσ. 237-238.
- Μητροπολίτου Νευροκοπίου καὶ Ζιχνῶν Ἀγαθαγγέλου Π. Τσαούση, *Ἡ ἱστορία τοῦ ἐν Πόντῳ χωρίου Χόψα καὶ ἡ καταστροφὴ αὐτῆς* (Ἀθῆναι 1960), *ΑΠ* 23 (1959), σσ. 238-240.
- Στ. Α. Νικολαΐδου, *Ὁ Λεωνίδας Ἰασονίδης* (Ἀθῆναι 1961), *ΑΠ* 23 (1959), σσ. 240-245.
- Κ. Ρωμαίου, *Κοντὰ στὶς ρίζες. Ἐρευνα στὸν ψυχικὸ κόσμον τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ* (Ἀθῆναι 1959), *ΑΠ* 23 (1959), σσ. 246-248.
- Τ. Αθ. Γριτσοπούλου, *Μονὴ Φιλοσόφου* (Ἀθῆναι 1961), *ΑΠ* 23 (1959), σσ. 248-249.
- Ἀποστ. Βακαλοπούλου, *Ἱστορία τοῦ νέου Ἑλληνισμοῦ. Α' Ἀρχές καὶ διαμόρφωσή του* (Θεσσαλονίκη 1961), *ΑΠ* 24 (1961), σσ. 424-432.
- Étienne Sargologos, *La vie de Saint Cyrille le Philéote, moine Byzantin (1100)* (Bruxelles 1964), *Πλ* 16 (1964), σσ. 341-343.
- Νίκου Ε. Μηλιώρη, *Οἱ Κρυπτοχριστιανοί* (Ἀθῆναι 1962), *ΑΠ* 27 (1965), σσ. 305-307.
- Marie Nystazopoulou, «La dernière reconquête de Sinope par les Grecs de Trébizonde (1254-1265)», *REB* 22 (1964), σσ. 241-249, *ΑΠ* 27 (1965), σσ. 307-308.
- Ε. Δ. Μαζαράκη, *Ἡ λαογραφικὴ ἔρευνα καὶ ἡ συστηματικὴ ὁργάνωσή της* (Ἀθῆναι 1964), *ΑΠ* 27 (1965), σσ. 308-309.
- Anthony Bryer, «Ludovico da Bologna and the Georgian and Anatolian Embassy of 1460-1461», *BK* 19-20, No 48-49 (Paris 1965) 178-198, *ΑΠ* 27 (1965), σσ. 309-30.
- Émile Janssens, «Trébizonde», *Le Flambeau* 46, no 3-4 (1963), σσ. 234-253, *ΑΠ* 27 (1965), σσ. 310-311.
- Ν. Α. Οἰκονομίδη, «Φιλοθέου Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως Ἐγκώμιον εἰς τὸν Ἅγιον Ἱερομάρτυρα Φωκᾶν», *ΝΑΘ* 4 (1963), σσ. 83-101, *ΑΠ* 27 (1965), σσ. 312-313.
- Γεωργίου Α. Μέγα, «Πίνακες μύθων, παραμυθίων καὶ εὐτραπέλων διηγήσεων περιεχομένων εἰς ἑλληνικὰ λαογραφικὰ περιοδικά. Συμβολὴ εἰς τὸν Διεθνή Κατάλογον τύπων», *Λαογρ* 21 (1964), *ΑΠ* 27 (1965), σσ. 314-325.
- «Le millénaire du Mont Athos, 963-1963», *Études et Mélanges*, I, II (Chevetogne, Belgique 1963-64), *ΑΠ* 28 (1966), σσ. 526-529.
- La vie de Saint Athanase l'Athonite* (ἔκδοσις μονῆς Chevetogne 1963), *ΑΠ* 28 (1966), σσ. 529-530.
- 1) Selina Ballance, «The Byzantine Churches of Trebizond», *ASr* 10 (1960), σσ. 141-175.

- 2) D. Winfield, M. Q. Smith, Selina Ballance and Ann Powell, «The Yakupoglu Konak», *ASt* 10 (1960), σσ. 197-203.
  - 3) David Winfield and June Wainwright, «Some Byzantine Churches from the Pontus», *ASt* 12 (1962), σσ. 131-161.
  - 4) David Winfield, «A Note on the Southeastern Borders of the Empire of Trebizond in the Thirteenth Century», *ASt* 12 (1962), σσ. 163-172.
  - 5) David Winfield, «Sancta Sophia, Trebizond - A Note on the Cleaning and Conservation Work», *Studies in Conservation* 8, No 4 (Aberdeen 1963), σσ. 117-130.
  - 6) Joyce Plesters, «Sancta Sophia, Trebizond - A Note on the Materials and Technique», *Studies in Conservation* 8, no 4 (Aberdeen 1963), σσ. 131-135.
  - 7) Selina Ballance, «Early Turkish Buildings in Trabzon», *Belleten* 29, τεύχ. 113 (Ankara 1965), σσ. 73-76, *ΑΠ* 28 (1966), σσ. 530-532.
- Donald M. Nicol, «Constantine Akropolites, A Prosopographical Note», *Dumbarton Oaks Papers* 19 (1965), σσ. 249-256, *ΑΠ* 28 (1966), σσ. 532-533.
- Anthony Bryer, «Shipping in the Empire of Trebizond», *The Mariner's Mirror* 52, No 1 (1966), σσ. 3-12, *ΑΠ* 28 (1966), σσ. 533-534.
- Anthony Bryer, «Some notes on the Laz and Tzan», Μέρος 1^ο *BK* 21-22 (1966) 174-95, Μέρος 2^ο *BK* 23-24 (1967), σσ. 161-168, *ΑΠ* 28 (1966), σσ. 534-535.
- Paul Moraux, «Manuscripts de Trébizonde au Musée Archéologique d'Ankara», *Scriptorium* 29 (1965), σσ. 269-273, *ΑΠ* 28 (1966), σσ. 535-536
- Χ. Πατρινέλη, Ὁ Θεόδωρος Ἀγαλλιανὸς ταυτιζόμενος πρὸς τὸν Θεοφάνη Μηδείας καὶ οἱ ἀνέκδοτοι λόγοι του. Μία νέα ἱστορική πηγή περὶ τοῦ Πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως κατὰ τοὺς πρώτους μετὰ τὴν ἄλωσιν χρόνους (Ἀθήναι 1966), *ΑΠ* 28 (1966), σσ. 536-537.
- Μαρίας Γ. Νυσταζοπούλου, Ἡ ἐν τῇ Ταυρικῇ χερσονήσῳ πόλις Σουγδαία ἀπὸ τοῦ ΙΓ' μέχρι τοῦ ΙΕ' αἰῶνος. Συμβολὴ εἰς τὴν ἱστορίαν τοῦ μεσαιωνικοῦ Ἑλληνισμοῦ τῆς Νοτίου Ρωσίας (Ἀθήναι 1965), *ΑΠ* 28 (1966), σσ. 537-539.
- ᾽Αλκης Κυριακίδου-Νέστορος, Τὰ ὑφαντὰ τῆς Μακεδονίας καὶ τῆς Θράκης (Ἀθήνα 1965), *ΑΠ* 28 (1966), σσ. 539-540.
- D. Talbot Rice, *The Church of Haghia Sophia at Trebizond* (Edinburgh 1968), *ΑΠ* 29 (1968), σσ. 451-457 Ἐπίμετρον (βιβλιοκρισίας).
- Peter Schreiner, Studien zu den Βαρχέα Χρονικά, *Miscellanea Byzantina Monacensia* 6 (München 1967), *ΑΠ* 29 (1968), σσ. 457-464
- Nicolas Oikonomidès, *Actes de Dionysiou, Archives de l' Athos IV* (Paris 1968), *ΑΠ* 29 (1968), σσ. 464-467.

- Warwick Wroth, *Western and Provincial Byzantine Coins of... Trebizond in the British Museum* (ἀνατύπωση, Chicago 1966), *ΑΠ* 29 (1968), σσ. 467-468.
- G. Rossi Taibbi, *Filagato da Cerami, Omelie per i Vangeli domenicali...* (Palermo 1969), *Πλ* 22 (1970), σσ. 300-303.
- Émile Janssens, *Trebizonde en Colchide* (Bruxelles 1969), *BZ* 63 (1970), σσ. 112-116 καὶ *ΑΠ* 30 (1970), σσ. 427-428.
- Δ. Βαγιακάκου, *Οἱ Μανιᾶται τῆς Κορσικῆς*, τόμος 1ος (Ἀθήναι 1970), *ΑΠ* 30 (1970), σσ. 428-429.
- Fr. Halkin, *Auctarium bibliothecae hagiographicae graecae, Subsidia hagiographica* 47 (Bruxelles 1969), *ΑΠ* 31 (1971-72), σσ. 516-518.
- Dem. J. Georgacas, «The Waterway of Hellespont and Bosphorus: the Origin of the Names and Early Greek Haplology», *Names* 19, no 2 (June 1971), σσ. 65-131· Dem. J. Georgacas, «The Names of the Asia Minor Peninsula and a Register of Surviving Anatolian Pre-Turkish Placenames», *Beiträge zur Namenforschung, Neue Folge, Beiheft* 8 (Heidelberg 1971), *ΑΠ* 31 (1971-72), σ. 518.
- G. Bratianu, *La mer Noire. Des origines à la conquête ottomane* (Monachii 1969), *BZ* 65 (1972), σσ. 438-441.
- Βασιλείου Α. Δεντάκη, *Βίος καὶ Ἀκολουθία τοῦ Ἁγίου Φιλοθέου (Κοκκίνου) Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως (1353-1354 καὶ 1364-1376) τοῦ Θεολόγου, νῦν τὸ πρῶτον ἐκδιδόμενα. Editio princeps* (Ἀθήναι 1971), *ΑΠ* 32 (1972-73), σσ. 361-363.
- Λαζάρου Κ. Καλαϊτζίδη, *Ὁ Μεγαλομάρτυς Ἅγιος Θεόδωρος ὁ Γαβρᾶς, ἥτοι Ἀκολουθία αὐτοῦ συνταχθεῖσα ὑπὸ τοῦ ἐν Ἱεροσολύμοις πνευματικοῦ Ἀνθίμου Γαβρᾶ* (Θεσσαλονίκη 1972), *ΑΠ* 32 (1972-73), σσ. 363-364.
- Jeanne Colias, «Les bibliothèques de la région de Trébizonde et leurs manuscrits grecs», *Annuaire 1971-1972 École Pratique des Hautes Études, IVe section sciences historiques et philosophiques* (Paris 1972), σσ. 809-812, *ΑΠ* 32 (1972-73), σσ. 364-365.
- Θαβωρίτη Μ., *Μνῆμες Μικρᾶς Ἀσίας. Πενήντα χρόνια μετὰ τὴν καταστροφὴ* (Ἀθήνα 1972), *ΑΠ* 32 (1972-73), σσ. 365-367.
- Δημητρίου Σκαρλάτου Σούτζου, *Ἑλληνες ἡγεμόνες Βλαχίας καὶ Μολδαβίας. Πρόλογος Εὐαγγέλου Π. Φωτιάδου, ἐπιτίμου διευθυντοῦ Ἑθνικῆς Βιβλιοθήκης* (Ἀθήναι 1972), *ΑΠ* 32 (1972-73), σσ. 367-368.
- Christian Hannick, «Studien zu den griechischen und slavischen liturgischen Handschriften der Österreichischen Nationalbibliothek», *Byzantina Vindobonensia* VI (Wien 1972), *ΑΠ* 32 (1972-73), σσ. 368-371.

- N. Oikonomidès, *Les listes de préséance byzantines des IXe et Xe siècles* (Paris 1972), *ΑΠ* 32 (1972-73), σσ. 371-377.
- Ποντιακή Στοά 1972-74, *ΑΠ* 33 (1975-76), σσ. 277-278.
- Χρυσοστόμου Θεοδοωρίδου - Σωκράτη Κλαδᾶ, *Πρόσφυγες φοιτηταὶ καὶ σπουδασταὶ μετὰ τὴν Μικρασιατικὴν Καταστροφὴν. Ἐπιστημονικὴ καὶ ἐπαγγελματικὴ σταδιοδρομία των* (Ἀθῆναι 1974)· Χρυσοστόμου Α. Θεοδοωρίδου, *Διακριθέντες τοῦ ξεροζωμένου Ἑλληνισμοῦ Μικρᾶς Ἀσίας - Πόντου - Ἀν. Θράκης - Κωνσταντινουπόλεως* (Ἀθῆναι 1975), *ΑΠ* 33 (1975-76), σσ. 279-280.
- Ἰορδ. Ἐνεπεκίδη, *Ὁ Γολγοθᾶς τῶν Ἑλλήνων τοῦ Πόντου* (Ἀθῆναι 1976), *ΑΠ* 33 (1975-76), σσ. 280-282.
- Κωνστ. Ν. Παπαμιχαλοπούλου, *Περιήγησις εἰς τὸν Πόντον* (Ἀθήνησιν 1903, ἀνατύπωση Ἀθῆναι 1973), *ΑΠ* 33 (1975-76), σσ. 282-283.
- Δημητρίου Ἀθ. Ἀθανασιάδου, *Ὁ πυρρίχιος χορὸς* (Σέρα - Τρομαχτός) (Ἔδεσσα 1975), *ΑΠ* 33 (1975-76), σσ. 283-284.
- A. Oikonomides, *Mithraic art. A search for unpublished and unidentified monuments* (Chicago 1975), *ΑΠ* 33 (1975-76), σσ. 284-285.
- N. Diomidis-Petsalis, «Hellenism in Southern Russia and the Ukrainian Campaign: their effect on the Pontus question (1919)», *BSt* 13 (1972), σσ. 221-263, *ΑΠ* 33 (1975-76), σσ. 285-286.
- A. A. M. Bryer, «The fate of George Komnenos, ruler of Trebizond (1266-1280)», *BZ* 67 (1974), σσ. 332-350, *ΑΠ* 33 (1975-76), σσ. 286-287.
- Michel Kursanskis, «Une nouvelle monnaie de l'empire de Trébizonde», *Revue Numismatique* 14 (1972), σσ. 269-270, *ΑΠ* 33 (1975-76), σσ. 287-288.
- Michel Kursanskis, «L'usurpation de Théodora Grande Comnène», *REB* 33 (1975) 187-210· M. Kursanskis, «Relations matrimoniales entre Grands Comnènes de Trébizonde et princes Géorgiens», *BK* 34 (1976), σσ. 112-127, *ΑΠ* 33 (1975-76), σσ. 288-290.
- Hans-Veit Beyer, «Nikephoros Gregoras Antirrhethika. I. Einleitung, Textausgabe, Übersetzung und Anmerkungen», *Wiener Byzantinische Studien* XII (1976), *ΑΠ* 34 (1977-78), σσ. 301-303.
- Ἀ. Ἀνθεμίδη, *Ἡ συμβολὴ τοῦ μεγάλου Βησσαρίωνα στὴ μετάδοση τῶν κλασσικῶν γραμμάτων στὴ Δύση καὶ οἱ ἀγῶνες του γιὰ τὴν ἐλευθερίαν τοῦ ἑλληνικοῦ γένους (1403-1472)* (Θεσσαλονίκη 1976), *ΑΠ* 34 (1977-78), σσ. 303-304.
- Πρακτικὰ τοῦ Β' Συμποσίου Λαογραφίας τοῦ Βορειοελλαδικοῦ χώρου (Ἠπειρος - Μακεδονία - Θράκη), Κομοτηνὴ 19-22 Μαρτίου 1975

- (έκδοση: Ἰδρυμα Μελετῶν Χερσονήσου τοῦ Αἴμου, Θεσσαλονίκη 1976), *ΑΠ* 34 (1977-78) 304-305.
- D. E. Tombaidis, «L'infinifit dans le dialecte grec du Pont Euxin», *BSt* 18 (1977), σσ. 155-174, *ΑΠ* 34 (1977-78), σσ. 306-307.
- Ἰωάννα Κόλλια, «Ὁ Σεβαστὸς Κυμινήτης καὶ ἡ ἰδρυση τοῦ Φροντιστηρίου τῆς Τραπεζούντας», *Ελλ* 30 (1977-78), σσ. 280-307, *ΑΠ* 36 (1980), σσ. 259-260.
- A. P. Kazdan, «La byzantinologie soviétique en 1972», *Byz* 47 (1977) 498-521· A. P. Kazdan, «La byzantinologie soviétique en 1973», *Byz* 48 (1978), σσ. 286-314, *ΑΠ* 36 (1980), σσ. 260-261.
- M. Kursanskis, «La descendance d'Alexis IV, empereur de Trébizonde. Contribution à la prosopographie des Grands Comnènes», *REB* 37 (1979), σσ. 239-247, *ΑΠ* 36 (1980), σσ. 263-264.
- Ἐλευθερία Ι. Νικολαΐδου, *Οἱ Κρυπτοχριστιανοὶ τῆς Σπαθίας (ἀρχές 18ου αἰ. - 1912)* (διδασκατορικὴ διατριβή, ἐκδόσεις IMIAX, Ἰωάννινα 1979), *Πλ* 32 (1980), σσ. 445-447.
- Π. Χατζημωυσι, *Βιβλιογραφία 1919-1978. Μικρασιατικὴ ἐκστρατεία - ἦττα - προσφυγία* (Ἀθήνα 1981), *ΑΠ* 40 (1985), σσ. 373-378.
- Sergej Pavlovic Karpov, *L'impero di Trebisonda, Venezia, Genova e Roma 1204-1461. Rapporti politici, diplomatici e commerciali* (Roma 1986, ἔκδοση: Il Vetro Editrice), *ΑΠ* 41 (1987), σσ. 419-424 καὶ *Il Vetro, Rivista della Civiltà Italiana* 3-4, anno XXXI (Maggio-Agosto 1987), σσ. 479-483.
- «Eine Sprachlehre von der Hohen Pforte» (herausgegeben von Werner Lehfeldt), *Slavistische Forschungen* 57 (Köln-Wien 1989), *ΔΚΜΣ* 7 (1988-89) [1991], σσ. 315-319.
- Charles de Scherzer, *Σμύρνη. Γεωγραφική, οἰκονομική καὶ πολιτιστικὴ θεώρηση. Μετάφραση - εἰσαγωγή - σχόλια* : Ξένη Μπαλωτῆ. Φιλολογικὴ ἐπιμέλεια : Θεοδόσης Πυλαρινός, Δύο τόμοι, Ἀθήνα, Νεοελληνικὴ Ἱστορικὴ Βιβλιοθήκη, Ἰστορητὴς 1995, *ΔΚΜΣ* 11 (1995-96) 393-402.
- Κωνσταντίνος Ε. Φωτιάδης, *Πηγές τῆς ἱστορίας τοῦ κρυπτοχριστιανικοῦ προβλήματος*, Θεσσαλονίκη 1997, *ΔΚΜΣ* 13 (1999-2000) 400-408.
- Ἰωάννης Η. Κάλφογλου, *Ἱστορικὴ Γεωγραφία τῆς Μικρασιατικῆς Χερσονήσου* (Κωνσταντινούπολη 1899). Εἰσαγωγή - μετάφραση - σχόλια : Σταυρὸς Θ. Ἀνεστίδης (Ἀθήνα, Κέντρο Μικρασιατικῶν Σπουδῶν, 2002), καὶ «Συμπληρωματικὰ στὴ βιογραφία καὶ ἐργογραφία τοῦ Ἰ. Η. Κάλφογλου», *ΔΚΜΣ* 16 (2009) (421-428).

Δ. ΑΡΘΡΑ ΣΤΗΝ ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΕΙΑ ΠΑΠΥΡΟΣ - ΛΑΡΟΥΣ

ΤΟΜΟΙ 1-12, 1960-1967

α) Ποντιακά

«Ἀθανάσιος ὁ δαίμονοκαταλύτης», «Ἀμρουτζής» [«1) Ἀλέξανδρος, 2) Βασίλειος, 3) Γεώργιος, 4) Ἐλευθέριος»], «Βαζελών», «Βησσαρίων», «Γαβρᾶς» [«1) Θεόδωρος, 2) Γρηγόριος, 3) Κωνσταντίνος, 4) Κωνσταντίνος, 5) Μιχαήλ, 6) Μιχαήλ, 7) Ἰωάννης»], «Ἐλενόποντος», «Εὐγενικός Ἰωάννης», «Εὐγένιος [7] μάρτυς», «Καβαζίται», «Κομνηνοὶ (Μεγάλοι)», «Λιβαδηνὸς Ἀνδρέας», «Λουκίτης Κωνσταντίνος», «Μιχαήλ Πανάρετος», «Ποντική διάλεκτος», «Πόντος», «Τραπεζοῦς», «Τραπεζοῦντος κράτος».

β) Βυζαντινά

«Ἀκομινᾶτοι» [«1) Μιχαήλ, 2) Νικήτας, 3) Γεώργιος, 4) Νικήτας»], «Ἄννα Κομνηνή», «Ἀρισταρχής» [«1) Σταυράκης, 2) Νικόλαος, 3) Μιλτιάδης, 4) Ἰωάννης, 5) Σταυράκης, 6) Γρηγόριος, 7) Ἀλέξανδρος»], «Ἀρμενόπουλος Κωνσταντίνος», «Βασίλειος» (αυτοκράτορας Βυζ.), «Βλεμμύδης Νικηφόρος», «Βυζάντιον» [«Πολιτική Ἱστορία, Πολιτιστική Ἱστορία, Βυζαντινὴ Γραμματεία»], «Γενέσιος Ἰωσήφ», «Γεννάδιος ὁ Σχολάριος», «Γλυκᾶς Μιχαήλ», «Γρηγορᾶς Νικηφόρος».

«Δερμοκαΐτης» [«1) Μιχαήλ, 2) Γεώργιος, 3) Νικόλαος, 4) Δημήτριος Παλαιολόγος, 5) Καστροφύλας Δερμοκαΐτης»], «δεσποτάτον», «δεσπότης», «Δημάτρα», «Διάβολις», «διβέρσιον», «Διδυμότειχον», «Διήγησις παιδιόφραστος περὶ τῶν τετραπόδων», «Διογένης Κωνσταντίνος», «Διόπτρα», «Δοκειανὸς» [«1) Μιχαήλ, 2) Γεώργιος, 3) Θεόδωρος, 4) Ἰωάννης»], «δομέστικος», «Δομνίκα», «Δοξαπατρῆς Γρηγόριος», «Δοξαπατρῆς Θεοφάνης», «Δοξαπατρῆς Ἰωάννης», «Δοξαπατρῆς Νικόλαος», «Δοξαπατρῆς Νεῖλος», «Δορύστολον», «Δοσίθεος ὁ Μάγιστρος», «Δούκας» [«1) Κωνσταντίνος, 2) Ἰωάννης»] [«1) Μιχαήλ, 2) Κωνσταντίνος, 3) Κωνσταντίνος, 4) Ἀνδρόνικος, 7) Ἰωάννης Βατάτζης, 8) Ἀλέξιος Μούρτζουφλος, 9) Μιχαήλ], «Δούκας, Βυζαντινὸς συγγραφεὺς», «Δουκίτζης Ἰωάννης», «δοῦξ» (βυζ. ἄξιωμα), «Δραγάσης Κωνσταντίνος», «Δρακοντόπουλοι», «Δρίμης Δημήτριος», «Δρόκτων», «Δροσίλλα καὶ Χαρικλῆς», «δρουγγάριος», «Δωρόθεος, μητροπολίτης τῆς Μονεμβασίας».

«Ἐξεῖται», «εἰρηνάρχης», «Εἰρήνη» (Βυζάντιο καὶ Τραπεζοῦς), «Εἰρηνικός Νικόλαος», «Ἐλβασάν», «Ἐλεβήχος», «Ἐλένη» (αὐτοκράτειρες καὶ ἡγεμονίδες Βυζ.), «Ἐλευθέριος, ἔξαρχος Ραβέννης», «Ἐξαμίλιον», «Ἐξαπτέρυγος Θεόδωρος», «ἔξαρχᾶτον», «ἔξπλοράτορες», «ἔπαρχος (Βυζ.)», «ἐπικέρνης», «ἐπικόμβια», «ἐπισκέπτης (μυσ.)», «Ἐρμονιακός Κωνσταντῖνος», «ἐταιρειάρχης», «Ἐτυμολογικόν μέγα», «Εὐγενιανός Νικητάς», «Εὐγενικός Μάρκος», «Εὐγένιος ὁ Αὐγουστοπολίτης», «Εὐδοκία» (αὐτοκράτειρες Βυζ.), «Εὐδοκιάς», «Εὐδόκιμος» (Βυζ. πρίγκιπας), «Εὐδοξία» (αὐτοκράτειρες Βυζ.), «Εὐδόξιος», «Εὐεργετηνός Παῦλος», «Εὐπράξιος», «Εὐστάθιος, νομομαθής», «Εὐφημία Λουπικίνα», «Εὐφροσύνη» (αὐτοκράτειρα Βυζ.), «Ἐφραίμ, Βυζ. ἱστορικός».

«Ζάκυνθος» [ἱστορία], «Ζηλωταί» [Βυζ. Ἱστορία], «Ζήνων» (βασιλεὺς Βυζ.), «Ζωή» (αὐτοκράτειρες Βυζ.), «Ζωναρᾶς Ἰωάννης», «Ζώσιμος, ἀλχημιστής», «Ζώσιμος, Ρωμαῖος ἱστορικός», «ζωστή» (ἄξιωμα), «Ζωτικός Παρασπόνδυλος».

«Ἡράκλειος» (αὐτοκράτορες Βυζ.), «Ἡράκλειος» (στρατηγός Βυζ.), «Ἡρακλωνᾶς» (αὐτοκρ. Βυζ.).

«θέμα (Βυζ.)», «Θεοδόσιος» (αὐτοκράτορες Βυζ.), «Θεοδόσιος» [«6) ὁ Διάκονος, 7) ὁ Μελιτηνός»], «Θεοδώρα» (αὐτοκράτειρες Βυζ.), «Θεόδωρος» [«3) ὁ Α' Λάσκαρις, 4) ὁ Β' Λάσκαρις, 5) ὁ Α' δεσπότης Πελοποννήσου, 6) ὁ Β' Παλαιολόγος»], «Θεόδωρος Ὑρακηνός», «Θεόκτιστος ὁ ὑμνογράφος», «Θεοφάνης» [«2) ὁ ἱστορικός, 11) ὁ ὁμολογητής»], «Θεοφάνους συνεχισταί», «Θεοφανῶ» (αὐτοκράτειρες Βυζ.), «Θεόφιλος» (αὐτοκράτορας Βυζ.), «Θεοφύλακτος ὁ Σιμοκάττης», «Θεσσαλονίκη» [«Μεσαιωνική-Βυζαντινὴ περίοδος»], «Θεσσαλονίκης Θέμα», «Θεωνᾶς, ἀνύπαρκτος ἱστορικός», «Θωμᾶς ὁ Παλαιολόγος».

«Ἱερακάριος» (βυζ. ἄξιωμα), «Ἱεροκλῆς» (γεωγράφος), «ἰλλούστριος» (τίτλος), «Ἱμπερίος καὶ Μαργαρώνα», «Ἰοβιανός Φλάβιος» (αὐτοκράτορας Βυζ.), «Ἰουλιανός ὁ Παραβάτης», «Ἰουστινιανός» (αὐτοκράτορες Βυζ.) [«1) ὁ Α', 2) ὁ Β' »], «Ἰουστίνος» (αὐτοκράτορες Βυζ.) [«1) ὁ Α', 2) ὁ Β' »], «Ἰσαάκιος» (αὐτοκράτορες Βυζ.), «Ἰσαύρων δυναστεία», «Ἰωάννης ὁ Καλυβίτης», «Ἰωάννης» (αὐτοκράτορες Βυζ.) [Ἰωάννης Α' - Ἰωάννης Η'], «Ἰωάννης» (στρατηγοὶ Βυζ.), «Ἰωάννης Ἀκτουάριος», «Ἰωάννης Ἀντιοχεύς», «Ἰωάννης Γαζαῖος», «Ἰωάννης ὁ Γλυκύς», «Ἰωάννης Ἐπιφανεύς», «Ἰωάννης Ἰταλός», «Ἰωάννης Καμενιάτης», «Ἰωάννης Καππαδόκης», «Ἰωάννης Μόσχος», «Ἰωάννης ὁ Ὁρσανοτρόφος», «Ἰωάννης Μυστάκων», «Ἰωάννης Σικελιώτης», «Ἰωάννης Σολομών», «Ἰωάννης ὁ Φιλόπονος».

«Καβάσιλας» [«4. Νεῖλος, 5. Νικηφόρος, 6. Νικόλαος»], «Καθαρός Μιχαήλ»,

- «καῖσαρ» (ἄξιωμα), «Καλέκας» [(«1) Ἐμμανουήλ, 3) Ἰωάννης)], «Καλλίμαχος καὶ Χρυσορρόη», «Κάλλιστος Νικηφόρος Ξανθόπουλος», «Καματηρός Ἰωάννης», «Καναβός Νικόλαος», «Κανανός Ἰωάννης», «Καντακουζηνός» (αὐτοκράτορες, στρατηγοὶ καὶ ἄρχοντες στὸ Βυζάντιο), «Κασσιανή» (Βυζ. ποιήτρια), «κατεπάνω» (βυζ. ἄξιωμα), «Κεδρηνός Γεώργιος», «Κιβυραιωτῶν θέμα», «Κομνηνοί» (αὐτοκράτορες Βυζ.), «Κοντοστέφανος» [(«2) Θεόδωρος, 3) Ἀνδρόνικος, 4) Ἀλέξιος)], «Κόνων» (στρατηγὸς Βυζ.), «Κοσμάς ὁ Ἰνδικοπλεύστης», «Κριτόβουλος Μιχαήλ», «Κυδώνης Δημήτριος», «Κυδώνης Πρόχορος», «Κωδινός Γεώργιος», «Κωνσταντῖνος» (αὐτοκράτορες Βυζ.) [(«Κωνσταντῖνος Α' - Κωνσταντῖνος ΙΑ'»)], «Κωνσταντῖος» (αὐτοκράτορας Βυζ.), «Κώνστας» (αὐτοκράτορας Βυζ.).
- «Λαλάκων» (στρατηγὸς Βυζ.), «Λαμπαρδᾶς Ἀνδρόνικος», «Λαπίθης Γεώργιος», «Λεόντιος» (αὐτοκράτορας Βυζ.), «Λέων» (αὐτοκράτορες Βυζ.) [(«Λέων Α' - Λέων Στ'»)], «Λέων ὁ Διάκονος», «Λύβιστρος καὶ Ροδάμνη».
- «Μαλάλας Ἰωάννης», «Μανασσῆς Κωνσταντῖνος», «Μανουήλ» (αὐτοκράτορες Βυζ. καὶ Μεγ. Κομν.) [(«Μανουήλ Α', Β', Μανουήλ Ἀγγελοῦ δεσπότης Θεσσαλίας, Μανουήλ Α', Β', Γ', Μεγ. Κομν.»)], «Μιχαήλ» (αὐτοκράτορες Βυζ. καὶ Μεγ. Κομν.) [(«Μιχαήλ Α' - Μιχαήλ Θ' καὶ Μιχαήλ Μεγ. Κομν.»)].
- «Ναρσῆς» (στρατηγοὶ Βυζ.) [1), 2), 3)], «Νικηφόρος» (αὐτοκράτορες Βυζ.) [(«Νικηφόρος Α', Β', Γ'»)], «Νικηφόρος» (ἄξιωματοῦχοι καὶ στρατηγοὶ Βυζ.) [1), 2), 3), 4), 5)], «Νικαίας Βασίλειον».
- «Παλαιολόγος» [(«Μιχαήλ Η' καὶ Θ'»)], «παραικοιμώμενος» (ἄξιωματοῦχος), «Παχυμέρης Γεώργιος», «Πρόδρομος Θεόδωρος».
- «Ρωμανός» (αὐτοκράτορες Βυζ.) [(«Ρωμανός Α', Β', Γ'»)].

Ε. ΠΟΙΚΙΛΑ

- «Αἱ μεταλλαγαὶ τοῦ σκοποῦ τῆς διδασκαλίας τῶν Ἀρχαίων Ἑλληνικῶν εἰς εὐρωπαϊκὰ γυμνάσια καὶ ἡ ἑλληνικὴ πραγματικότης», *Πρακτικά Γ' Παιδαγωγικοῦ Συνεδρίου τῶν Ξένων Σχολείων (5-7 Δεκεμβρίου 1963)*, (Θεσσαλονίκη 1964).
- καὶ Ἐ. Ἀρώνης, «Ἀναδρομὴ εἰς τὴν Σπινναλόγκαν», *Ἀρχεῖα Ἱατρικῶν Ἑταιρειῶν* 1, τεύχος 2 (1975) 292-310 (18-36).
- «Πρώτῃ προσέγγισι στὰ Ἑλληνικά Ἑρμητικά κείμενα», *Τλίσος* 109 (Ἰαν.-Φεβρ. 1975) 31-39.

Μετάφραση: B. A. Groningen, *Πραγματεία περί τῆς ἱστορίας καὶ τῆς κριτικῆς τῶν ἐλληνικῶν κειμένων* (*Traité d'histoire et de critique des textes grecs*) (Ἀθήνα, ἔκδοση Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν, 1980), 140σ.

Βιβλιογράφηση ἀπὸ τὸ 1958 ἕως τὸ 1980 ἐλληνικῶν μελετῶν σχετιζομένων ἀμέσως ἢ ἐμμέσως μὲ τοὺς κώδικες στὸ *Scriptorium Bulletin Codicologique*, Bruxelles.

Συμπλήρωμα τοῦ Μεγάλου Λεξικοῦ τῆς Ἑλληνικῆς Γλώσσης M. Liddell - R. Scott ὑπὸ K. Γεωργούλη - Π. Γεωργούντζου (ἔκδοση Ἰ. Σιδέρη, Ἀθήναι 1972) σύνταξη τῶν λημμάτων ἀάβηκτον - αὐόματα.

ΣΤ. ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ

Ἀναμνήσεις ἀπὸ τὸν πόλεμο στὴν Ἀλβανία, δημοσιευμένες στὸ περιοδικὸ *Κένταυρος*, Ὅργανον Ἠθικῆς Ἀγωγῆς Ἰππικοῦ - Τεθωρακισμένων:

- «Ἦταν ὅλοι τους καλὰ παιδιά. (Ἀναμνήσεις ἀπὸ τὴν πολεμικὴ ζωὴ τῆς Πας Ὁμάδος Ἀναγνωρίσεως)», *Κένταυρος*, ἔτος 2ον, περίοδος Β', ἀρ. φ. 9 (21), σελ. 22-23 (28 Ὀκτωβρίου 1948).
- «Ἡ μάχη τῆς Σούχας. (Ἡ Πα Ὁμάς Ἀναγνωρίσεως στὴν Ἀλβανία)», *Κένταυρος*, ἔτος 3ον, περίοδος Β', ἀρ. φ. 11 (21), σελ. 17-18 (20 Δεκεμβρίου 1948).
- «Καβαλλαραῖοι περνοῦνε στὸ δρόμο. (Ἀναμνήσεις ἀπὸ τὴν Ἀλβανία)», *Κένταυρος*, ἔτος 4ον, περίοδος Β', ἀρ. φ. 31, 32, 33 (43, 44, 45), σελ. 12-13 (Σεπτ.-Ὀκτ. 1950).

Ζ. ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ

(μὲ τὸ ψευδώνυμο : Λυσ. Φωτεινός)

- *Τετραλογία τῆς ἀπουσίας* (Ἀθήνα 1969).
- *Ἀποκρίατικο παιγνίδι* (Ἀθήνα 1969).
- *Ὁ χεῖμαρρος* (Ἀθήνα 1985).
- *Ὁ Σατανάς* (Ἀθήνα 1986).
- *Γερμανικὴ ποίηση μετὰ τὸ 1945*. Νεοελληνικὴ ἀπόδοση (Tübingen, Ἀθήνα 1976).